

Andrzej Szczepański

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy
Wydział Nauk Społecznych i Humanistycznych
e-mail: andszcz@wp.pl

Wybory Prezydenta Legnicy w 2014 r.

STRESZCZENIE

Artykuł poświęcony został wyborom samorządowym w Legnicy w 2014 r., przedstawionym w kontekście bezpośredniej elekcji prezydenta miasta. Zaprezentowano sylwetki kandydatów na urząd, ich komitety i programy wyborcze, a także dokonano analizy przyjętych strategii. Omówiono postępującą profesjonalizację lokalnej kampanii wyborczej na przestrzeni ostatnich lat, czego odzwierciedleniem było m.in. zastosowanie nowoczesnych narzędzi i technik marketingowych przez większość z kandydatów. Przedstawiono wyniki głosowania oraz wskazano możliwe determinanty uzyskanych ocen przez pretendentów do urzędu.

Słowa kluczowe: Legnica, wybory samorządowe, kampania wyborcza, strategia marketingowa, „amerykanizacja” kampanii.

Wprowadzenie

W bogatej literaturze przedmiotu poczesne miejsce zajmują zagadnienia związane z analizą lokalnej (regionalnej) sceny politycznej, w tym również kreacji elit przedstawicielskich. Także Dolny Śląsk, głównie za sprawą publikacji przedstawiających efekty badań pracowników Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego¹, stał się przedmiotem dociekań

¹ Oprócz literatury wykorzystanej na potrzeby niniejszego artykułu warto zapoznać się z następującymi źródłami: R. Alberski, *Wpływ liderów list na wyniki komitetów wyborczych w wyborach do rad największych miast Dolnego Śląska w latach 2002–2010* [w:] B. Dziemidok-Olszewska, W. Sokół, T. Bichta (red.), *W kręgu nauki o państwie, prawie i polityce: księga dedykowana profesorowi Markowi Żmigrodzkiemu*, Innovatio Press, Lublin 2012, s. 423–440; R. Alberski, M. Cichosz, *POPiSowe zwycięstwo: wybory do sejmiku województwa dolnośląskiego* [w:] R. Alberski, M. Cichosz, Ł. Tomczak (red.), *Wybory do sejmików województw w 2006 roku*, Wydawnictwo Marina, Wrocław 2010 s. 19–33.; M. Cichosz, *Wrocławska scena polityczna przed wyborami 2010 r.* [w:] S. Sulowski (red.), *Polityka na szczeblu samorządu terytorialnego*, Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2011, s.178–193; D. Skrzypiński, *Polityczne dylematy wyboru strategii wyborczej studium kampanii parlamentarnych i samorządowych na Dolnym Śląsku* [w:] D. Walczak-Dura (red.), *Marketing polityczny a postawy i zachowania wyborcze społeczeństwa polskiego*, Wydawnictwo Naukowe NOVUM, Płock, Łódź 2002, s. 143–155.

wyjaśniających mechanizmy i zachowania wyborcze jego mieszkańców. Dotyczyły one najczęściej holistycznego spojrzenia na region i/lub charakterystyki jego centrum – Wrocławia, z uwagi na społeczno-polityczne znaczenie ośrodka w województwie. Wyborom w Legnicy, jako trzeciemu co do wielkości miastu Dolnego Śląska, nie poświęcono jak dotąd wielu analiz indywidualnych², stąd postanowienie uzupełnienia wskazanego deficytu i zwrócenia uwagi na powyższe zagadnienie. Celem nadrzędnym niniejszego artykułu była charakterystyka elekcji na urząd prezydenta w 2014 r., ze szczególnym uwzględnieniem sylwetek wszystkich kandydatów i prowadzonych przez nich kampanii. Wskazano przyjęte strategie, wyznaczone cele i zastosowane do ich osiągnięcia środki, a także omówiono główne tematy, wokół których prowadzono działania promocyjne. Ponadto zawarto charakterystykę programów pretendentów do najwyższego stanowiska w mieście, a także zastosowane przez nich metody i techniki wyborcze. Zakres temporalny niniejszego opracowania został wpisany w okres od 27 sierpnia 2014 r., tj. od momentu ogłoszenia przez Prezesa Rady Ministrów aktu o zarządzeniu wyborów³, do 30 listopada 2014 r. – daty ponownego głosowania (drugiej tury) z uwagi na nierozstrzygnięcie ich w podstawowym terminie. Ponieważ niektórzy kandydaci rozpoczęli swoje działania promocyjne z wyprzedzeniem (nie określając jednak wprost, iż ówczesna aktywność wiąże się z nadchodzącymi wyborami), część z opisywanych wydarzeń miała miejsce miesiąc przed właściwym rozpoczęciem kampanii wyborczej.

Postawiono hipotezę badawczą, że – podobnie jak w przypadku elekcji na szczeblu centralnym (m.in. parlamentarnym i prezydenckim)⁴ – również i na legnickiej płaszczyźnie

² Wyjątek stanowią prace legniczaniego Adama Ilciowa: *Platforma Obywatelska w Legnicy w latach 2001–2015*, „Acta Politica Polonica” 2016, nr 4, i *Prezydent Legnicy. Kampania wyborcza w roku 2014*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2016, nr 4. W drugiej z wymienionych publikacji autor przeprowadził analizę kampanii wyborczej na urząd prezydenta w Legnicy na przykładzie strategii dwóch kandydatów: urzędującego prezydenta – Tadeusza Krzakowskiego i jego najważniejszego rywala – Jarosława Rabczenki.

³ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 sierpnia 2014 r. w sprawie zarządzenia wyborów do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m. st. Warszawy oraz wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, *Dziennik Ustaw* z 2014 r., poz. 1134.

⁴ Zagadnieniu kampanii wyborczej i procesowi jej profesjonalizacji (w tym również „amerykanizacji”) w ramach polskiego systemu politycznego poświęcono wiele uwagi, m.in. w: A. Antoszewski, *Kampania wyborcza* [w:] A. Antoszewski, R. Herbut (red.), *Leksykon politologii wraz z Aneksom o: reformie samorządowej, wyborach do sejmu, prezydenckich oraz gabinetach rządowych*, Wydawnictwo Atla 2, Wrocław 2004, s. 152–153; M. Mazur, *Polityka z twarzą. Personalizacja parlamentarnych kampanii wyborczych w Polsce w latach 1993–2011*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2014; A. K. Piasecki, *Wybory w Polsce 1989–2011*, Arcana, Kraków 2012; M. Kolczyński (red.), *Współczesne kampanie wyborcze w Polsce: koncepcje, dylematy i praktyka komunikowania politycznego*, Wydawnictwo Gnome, Katowice 2013; T. Sasińska-Klas (red.), *Media w wyborach. Kampanie wyborcze. Media w polityce*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2007; M. Jeziński, W. Peszyński, A. Seklecka (red.), *Wybory 2010. Media i marketing polityczny*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2012; T. Gąsior, *Obraz kampanii wyborczej w wyborach Prezydenta RP w latach 1990–2015 na podstawie wydatków wykazywanych w sprawozdaniach finansowych podmiotów zgłaszających kandydatów w tych wyborach*, „Studia Wyborcze” 2017, Tom 23, s. 41–81; W. Peszyński, *Amerykanizacja polskich kampanii parlamentarnych 2001–2007*, „Dialogi Polityczne. Filozofia – Społeczeństwo – Prawo” 2009, nr 11, s. 151–169; K. Okrzesik-Faruga, *Ewolucja prezydenckich kampanii wyborczych w Polsce na przykładzie kampanii z 1990, 2005 i 2010* [w:] R. Wiszniowski, A. Kasińska-Metryka (red.), *Marketing polityczny. Doświadczenia polskie*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012, s. 306–322; M. Kolczyński, *Internet w wyborczych strategiach*

lokalnej odnotowuje się wzrost profesjonalizacji prowadzonych kampanii wyborczych. Wspomniana profesjonalizacja, zdaniem Wojciecha Peszyńskiego⁵, uzupełniona np. zarządzaniem wydarzeniami i tematami w trakcie rywalizacji wyborczej, a także przewagą wizerunku kandydata nad elementami programowymi, staje się determinantem „amerykanizacji” kampanii (jej „amerykańskim stylem” prowadzenia). Zjawisko to według Marka Mazura charakteryzuje się również mediatyzacją (rozumianą jako wzrost roli reklam politycznych, emitowanych zwłaszcza w mediach elektronicznych), marketingowym podejściem (przejawiającym się np. zastosowaniem marketingowej technologii – badań rynku, segmentacji i pozycjonowania, a także priorytetowym odwoływaniem w fazie prezentacji oferty wyborczej do potrzeb i oczekiwań wybranych grup wyborców), personalizacją (oznaczającą wzrost znaczenia liderów i kandydatów instytucji rywalizujących w procesie wyborczym), negatywizacją materiałów wyborczych (zwiększającej się roli reklam negatywnych) i wzrostem znaczenia profesjonalistów (ekspertów odpowiedzialnych za całość kampanii)⁶. Aprobując powyższe założenia, na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto za Mariuszem Kolczyńskim, że „amerykanizacja” kampanii, której elementy można odnaleźć również w elekcji legnickiej w 2014 r., oznaczać będzie skoncentrowanie działań promocyjnych wokół lidera zamiast komitetu wyborczego jako całości, udział konsultantów w kreowaniu przebiegu kampanii i prowadzenie intensywnych badań rynku politycznego przy jednoczesnym zastosowaniu elektronicznych środków masowego przekazu jako głównego kanału komunikowania się z wyborcami⁷.

Wybory samorządowe, zdaniem Z. Bukowskiego i S. Kamosińskiego, „pomimo że są uznawane przez część klasy politycznej jako mniej znaczące, odgrywają ogromną rolę dla kształtu życia społecznego i gospodarczego na poziomie lokalnym i regionalnym”⁸. Zarządzone na dzień 16 listopada 2014 r.⁹ odbywały się w kontekście po raz kolejny zmienionej ordynacji wyborczej¹⁰, co stało się już „tradycją polityczną” w historii polskich

komunikacyjnych polskich partii politycznych – doświadczenia z wyborów parlamentarnych ‘2011., https://www.researchgate.net/profile/Mariusz_Kolczynski?enrichId=rgreq-52f8e2b9718379b2b-595c1867ae78225-XXX&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzI4NTQwNzAyNzItBUozMDE5MzgxO-TE2MDE2NjVAMTQ0ODk5OTA4MjYyMw%3D%3D&el=1_x_5&_esc=publicationCoverPdf, dostęp: 19.06.2018 r.; A. Bobrowska, *Marketing wyborczy na przykładzie kampanii prezydenckiej Aleksandra Kwaśniewskiego*, „Colloquium Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych AMW” 2014, s. 97–112.

⁵ W. Peszyński, op. cit., s. 151–152.

⁶ M. Mazur, *Amerykanizacja polskich kampanii wyborczych?* [w:] S. Drobczyński, K. Churska-Nowak (red.), *Profesjonalizacja i mediatyzacja kampanii politycznych w Polsce*, Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa, Poznań 2011, s. 26–27.

⁷ M. Kolczyński, *Strategie komunikowania politycznego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2008, s. 134.

⁸ Z. Bukowski, S. Kamosiński, *Wybory samorządowe 2014* [w:] Z. Bukowski, S. Kamosiński (red.), *Samorząd terytorialny: wybory, partycypacja społeczna, gospodarka lokalna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2015, s. 13.

⁹ A. Szczepański, *Komitet Wyborczy Wyborców Mniejszość Niemiecka w wyborach samorządowych w 2014 r.* [w:] A. Kasińska-Metryka, R. Wiszniewski, M. Molendowska (red.), *Od marketingu samorządowego do prezydenckiego...*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kielce 2015, s. 118.

¹⁰ R. Alberski, *Konsekwencje wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wybranych miastach Dolnego Śląska* [w:] D. Plecka, Z. Osmólska (red.), *Administracja publiczna. Wybory samorządowe 2014*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2015, s. 224. Na mocy Ustawy z dnia 5 stycznia –

elekcji¹¹. Wprawdzie w przypadku legnickim znowelizowane prawo nie wprowadziło nowych rozwiązań w dotychczasowych mechanizmach przeliczania głosów, ale z uwagi na utratę statusu stutysięcznego miasta zmniejszeniu uległa liczba radnych wybieranych do miejskiego gremium z 25 do 23¹², a także wiceprezydentów (z trzech do dwóch w kadencji 2014–2018)¹³. W szranki wyborcze stanęło pięciu kandydatów, według kolejności alfabetycznej byli nimi: Jacek Bondarewicz, Tadeusz Krzakowski, Tymoteusz Myrda, Jarosław Rabczenko i Waclaw Szetelnicki¹⁴. Drugi z wymienionych był urzędującym prezydentem miasta, starającym się o kolejny wybór na to stanowisko i jednocześnie jedynym, który w swoim programie wyborczym nie opowiadał się za likwidacją stanowisk wiceprezydentów. Kandydaci ze zmienną częstotliwością i zasobem dostępnych środków angażowali się w prowadzenie kampanii wyborczej, biorąc jednak udział w większości przeprowadzonych debat wyborczych, organizowanych m.in. przez: tygodnik „Panorama Legnicka¹⁵”, Państwową Wyższą Szkołę Zawodową im. Witelona w Legnicy¹⁶, wrocławski oddział Telewizji Polskiej¹⁷ i Radio Wrocław¹⁸. Przebieg kampanii i krótka jej charakterystyka w wykonaniu każdego z pretendentów została przedstawiona w dalszej części artykułu.

Kandydaci na urząd prezydenta

Najmłodszym spośród kandydatów był 27-letni¹⁹ absolwent filozofii w Uniwersytecie Wrocławskim, na co dzień mieszkający w Zielonej Górze – **Jacek Bondarewicz** [podkreślenie – A. Sz.]. Przedstawiał się jako drobny przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą (bar z jedzeniem wegetariańskim). Określał się jako zwolennik liberalizmu gospodarczego, będąc pod wpływem myśli i działalności dawnego założyciela i przewodniczącego Unii Polityki Realnej²⁰ – Janusza Korwina Mikke. W swojej działalności politycznej współpracował

Kodeks wyborczy, Dz.U. 2011 nr 21 poz. 112 z późn. zm, wybory do rad gmin w miastach niebędących na prawach powiatu odbywały się wg ordynacji większościowej.

¹¹ A. Szczepański, *Aktywność społeczno-polityczna mniejszości niemieckiej na Śląsku Opolskim po 1989 roku*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2013, s. 211.

¹² Przy jednoczesnym zmniejszeniu liczby okręgów wyborczych do czterech (z dotychczasowych pięciu).

¹³ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. 2017 poz. 1875).

¹⁴ *Czterech na jednego: Tadeusz Krzakowski walczy o czwartą kadencję, rywale o pierwszą*, „Tygodnik Regionalny Konkrety” 2014, nr 1.

¹⁵ P. Krzyżanowski, *Prezydencka debata w redakcji Panoramy*, <http://legnica.naszemiasto.pl/arttykul/prezydencka-debata-w-redakcji-panoramy-zdjecia,2474645.gal,t,id,tm.html>, dostęp: 25 lutego 2018 r. W debacie nie wziął udziału kandydat Jacek Bondarewicz.

¹⁶ <http://www.pwsz.legnica.edu.pl/arttykul-4056-pwsz-1>, dostęp: 25 lutego 2018 r.

¹⁷ *Musimy porozmawiać: Debata prezydencka – Legnica – 06.11.2014*, <http://wroclaw.tvp.pl/17553610/debata-prezydencka-legnica-06112014>, dostęp: 25 lutego 2018 r. W debacie nie wziął udziału Waclaw Szetelnicki.

¹⁸ *Debata kandydatów na prezydenta Legnicy*, <http://www.radiowroclaw.pl/articles/view/38699/Debata-kandydatow-na-prezydenta-Legnicy>, dostęp: 25 lutego 2018 r. Jacek Bondarewicz nie wziął udziału w dyskusji.

¹⁹ http://samorzad2014.pkw.gov.pl/343_Kandydaci/0262/1, dostęp: 25 lutego 2018 r.

²⁰ Unia Polityki Realnej – polska partia polityczna o profilu konserwatywno liberalnym, zarejestrowana w 1990 r. Jej wieloletnim prezesem był Janusz Korwin-Mikke.

z wymienionym politykiem, m.in. organizując spotkania z jego zwolennikami, a także był zaangażowany w kreację legnickiego koła Kongresu Nowej Prawicy (dalej KNP)²¹, do której należał. To właśnie ta organizacja (Komitet Wyborczy Nowa Prawica – Janusza Korwina-Mikke) zgłosiła go jako swojego przedstawiciela w wyborach prezydenta, a także kandydata do Rady Miejskiej²².

Kampania wyborcza KNP przebiegała z umiarkowanym zainteresowaniem mediów, ponieważ zarówno ugrupowaniu, jak i jej przedstawicielowi lokalna prasa, portale internetowe i telewizja rzadko dedykowały odrębne newsy. Kandydaci niekiedy pojawiali się w nich, ale zazwyczaj na tle ogólnych informacji o wyborach w mieście lub w przypadku wydarzeń potencjalnie interesujących legniczan, jak np. wizyta Janusza Korwina-Mikke²³. Dlatego KNP zdecydował się na promocję swoich działań głównie w ramach serwisu facebook²⁴. Znamienny jest jednak fakt, iż mimo wcześniejszego prowadzenia przez Jacka Bondarewicza stron na ww. portalu²⁵ i jego aktywności na blogu internetowym²⁶, nie poświęcał w nich uwagi zbliżającej się elekcji. Warty zauważenia jest również fakt, iż KNP zastosował w swojej strategii podkreślenie przekazu wyborczego całej organizacji i jej programu w wyborach do Rady Miejskiej, a osoba pretendenta do zasiadania w najwyższych władzach municypalnych zdawała się być jedynie dopełnieniem. Najważniejszym źródłem informacji o legnickim KW Nowa Prawica – Janusza Korwina-Mikke był facebookowy profil legnickiego koła KNP²⁷, które uczestniczyło w elekcji pod hasłem: „Nowa Prawica = Nowa Legnica”. Strona zawierała wiadomości o ugrupowaniu, kandydatach (do rady miejskiej i na prezydenta) i programie, sporządzonym w formie ulotki. Umieszczono w niej siedem celów (zagadnień) wyborczych: Rozwój lokalnej przedsiębiorczości; Redukcja kosztów funkcjonowania urzędów, Inwestycje, Wprowadzenie odpowiedzialnej polityki miasta, Optymalizacja pracy urzędów i opłat, Promocja turystyczna miasta i Prywatyzacja. Szczególnym elementem, wzbudzającym zainteresowanie mediów stał się postulat utworzenia tzw. parków piwnych – wyznaczonych i oznaczonych miejsc, gdzie mieszkańcy bez obawy otrzymania mandatu od służb porządkowych mogliby swobodnie spożywać alkohol²⁸.

Poza prowadzeniem kampanii na facebooku KNP utworzył również profil w serwisie youtube.com²⁹, gdzie zamieścił pięć filmów, w tym dwa z udziałem Jacka Bondarewicza,

²¹ Kongres Nowej Prawicy – polska partia prawicowa o profilu konserwatywnym, liberalnym i eurosceptycznym, zarejestrowana w 2011 r. (początkowo jako Unia Polityki Realnej – Wolność i Pracowistość), jej prezesem do 2015 r. był Janusz Korwin-Mikke.

²² *Kongres Nowej Prawicy ma kandydata na prezydenta*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,48990,Kongres_Nowej_Prawicy_ma_kandydata_na_prezydenta.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.

²³ *Konwencja KNP z Korwin-Mikkem w roli głównej*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49814,Konwencja_KNP_z_Korwin_Mikkem_w_rolu_glownej.html; M. Benz, *Kontrowersyjny polityk w Legnicy*, <http://www.damity.pl/wiadomosci/2746,kontrowersyjny-polityk-w-legnicy>, dostęp: 23 lutego 2018 r.

²⁴ Prowadzenie kampanii wyłącznie w mediach społecznościowych wprawdzie pozwala na zasadnicze obniżenie jej kosztów finansowych, ale równocześnie niesie ze sobą ryzyko ograniczonego zasięgu społecznego.

²⁵ <https://web.facebook.com/Jacek-Bondarewicz-1387668108195282/>, <https://web.facebook.com/okiem.idealisty>, dostęp: 22 lutego 2018 r.

²⁶ <http://okiemidealisty.blogspot.com/>, dostęp: 22 lutego 2018 r.

²⁷ <https://web.facebook.com/KNP.Legnica/>, dostęp: 22 lutego 2018 r.

²⁸ *Kongres Nowej Prawicy chce niższych podatków*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49571,Kongres_Nowej_Prawicy_chce_nizszych_podatkow.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.

²⁹ <https://www.youtube.com/channel/UCPj0XPwMkbwjMn9YbUilBHA>, dostęp: 22 lutego 2018 r.

tj. spot wyborczy nakręcony na tle Urzędu Miasta i wykład zatytułowany „Różnice między lewicą a prawicą”, wygłoszony 6 października 2014 r.

W szranki wyborcze po raz kolejny wstąpił dotychczasowy prezydent Legnicy **Tadeusz Krzakowski** [podkreślenie – A. Sz.], który pełnił ten urząd od 29 lipca 2002 r.³⁰, kiedy został wybrany na tę funkcję przez Radę Miejską w Legnicy. W wyniku zmiany ordynacji wyborczej³¹, mającej na celu wzmocnienie pozycji ustrojowej, władzy i znaczenia monokratycznego organu wykonawczego (wójta, burmistrza i prezydenta miasta) w stosunku do władzy rady gminy³² – w październiku 2002 r. po raz pierwszy w historii samorządu terytorialnego mieszkańcy dokonywali wyboru swojego włodarza. Kandydat Tadeusz Krzakowski został zgłoszony do rywalizacji przez Koalicyjny Komitet Wyborczy SLD-UP i uzyskał wynik 11 561 głosów (poparcie 45,88%), dający mu wprawdzie zwycięstwo nad pozostałymi uczestnikami³³, ale rezultat okazał się niewystarczający do rozstrzygnięcia w pierwszej turze wyborów. W drugiej urzędującego prezydenta poparło 11 706 legniczan, co przełożyło się na rezultat 58,71% liczby ważnie oddanych głosów, predestynujący go do przyjęcia funkcji³⁴. Od tamtego czasu Tadeusz Krzakowski sukcesywnie zyskiwał zwolenników swojego stylu zarządzania miastem i dwukrotnie, tj. w roku 2006 i 2010 z sukcesem ubiegał się o reelekcje. Zgłaszany już nie jako kandydat Sojuszu Lewicy Demokratycznej (dalej SLD), ale własny Komitet Wyborczy Wyborców Tadeusza Krzakowskiego³⁵ zwyciężał kontrkandydatów w pierwszych turach wyborów, uzyskując odpowiednio 18 572 głosy (poparcie 57,49%)³⁶ i 20 854 (66,65%)³⁷.

Urodził się w 1957 r. (w 2014 r. miał 57 lat), był absolwentem Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu i kilku kierunków studiów podyplomowych, od 1982 r. pozostawał członkiem Związku Nauczycielstwa Polskiego, pełniąc w jego legnickim oddziale funkcje wiceprezesa i prezesa zarządu. W 1982 r. rozpoczął pracę jako nauczyciel, początkowo w szkołach podstawowych, a następnie w latach 1993–2002 roku sprawował funkcję dyrektora Zespołu Szkół Integracyjnych im. Piastów Śląskich w Legnicy. Był ponadto działaczem społecznym i politycznym zasiadającym przez dwie kadencje w Radzie Miejskiej Legnicy (1990–1998), w której pełnił kolejno funkcje przewodniczącego i wiceprzewodniczącego, a następnie w latach 1998–2002 wykonywał mandat radnego Sejmiku Województwa

³⁰ Utworzona na potrzeby wyborów samorządowych w 2014 roku strona: <http://tadeuszkrzakowski.eu>, dostęp: 22 lutego 2018 r.

³¹ Ustawa z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta, Dz.U. 2002 nr 113 poz. 984 z późn. zm.

³² J. Kowalik, *Demokracja lokalna a idea ograniczenia liczby kadencji wójtów (burmistrzów, prezydentów miast)*, „Political Preferences” 2015, No. 10. Celem nadrzędnym było wzmocnienie pozycji egzekutywy w gminie w stosunku do organu stanowiącego (rady).

³³ Drugiego w kolejności Ryszarda Jaśkowskiego wybrało 5245 osób, zapewniając mu 28,2% poparcie.

³⁴ R. Alberski, A. Antoszewski, M. Cichosz, A. Ferens, H. Lisicka, D. Skrzypiński, R. Solarz, *Wybory samorządowe do rad gmin w 2002 roku w województwie dolnośląskim*, Wydawnictwo Prawo Ochrony Środowiska, Wrocław 2003, s. 99 i 157.

³⁵ R. Alberski, *Struktura rywalizacji w wyborach prezydenckich w 2010 roku* [w:] D. Skrzypiński (red.), *Rywalizacja o prezydenturę w miastach Dolnego Śląska*, Wydawnictwo Marina, Wrocław 2012, s. 120.

³⁶ A. Ferens, *Wyniki wyborów samorządowych w 2006 roku i ich konsekwencje dla lokalnych scen politycznych* [w:] R. Alberski (red.), *Wybory samorządowe na Dolnym Śląsku w 2006 roku. Wzorce rywalizacji w lokalnych systemach politycznych*, Wydawnictwo „Profil”, Wrocław 2008, s. 193.

³⁷ J. Kozierska, *Wyniki wyborów samorządowych w 2010 roku* [w:] D. Skrzypiński (red.), *Rywalizacja o prezydenturę...*, s. 288.

Dolnośląskiego (dalej Sejmik), będąc jednocześnie jego wiceprzewodniczącym. W tym czasie wstąpił w szeregi SLD. Jako prezydent dostrzegał wagę marketingu politycznego, umiejętnie prowadził komunikację polityczną, podkreślając np. walory miasta (ekonomiczne, turystyczne, kulturalne itd.), osiągnięte za czasów jego urzędowania. Często brał udział w wydarzeniach społecznych (m.in. gospodarczych, edukacyjnych, sportowych etc.), w trakcie których spotykał się z mieszkańcami i zachęcał ich do zgłaszania uwag i pomysłów dotyczących Legnicy. Z racji wykonywanego stanowiska był stale obecny w lokalnych mediach (m.in. W Telewizji Dami³⁸ i TVL³⁹, periodykach drukowanych⁴⁰ i dostępnych on-line⁴¹), a także w wydawnictwach przygotowywanych na potrzeby Urzędu Miasta. Ponadto korzystał z zasobów Internetu: był obecny w portalach społecznościowych – na oficjalnych profilach miasta⁴² i jego prezydenta⁴³, posiadał dwie strony internetowe, tj. oficjalną Prezydenta Legnicy⁴⁴ oraz własnego komitetu wyborczego⁴⁵, a także kanał w serwisie youtube⁴⁶. Nie unikał trudnych pytań i brał udział w wydarzeniach mogących potencjalnie narazić na szwank jego wizerunek, jak np. we wspomnianych uprzednio debatach wyborczych czy w transmitowanej na antenie ogólnopolskiej rozgłośni – Radia Zet audycji „Ring Wyborczy Radia Zet”⁴⁷, w której dziennikarze i obecni na wydarzeniu mieszkańcy rozliczali prezydenta z obietnic składanych w poprzednich wyborach⁴⁸.

Uzyskiwane poparcie we wcześniejszych elekcjach stwarzało przeświadczenie zarówno wśród mieszkańców miasta, jak i współpracowników prezydenta, że także i w kolejnych wyborach, w 2014 roku, polityk ten może oczekiwać korzystnego dla siebie rozstrzygnięcia już w pierwszej turze głosowania. Sytuacja taka determinowała przyjęcie przez Tadeusza Krzakowskiego strategii wyborczej polegającej na obronie swojej dotychczasowej pozycji, dlatego często przywoływał w swoim programie przykłady inwestycji miejskich zrealizowanych w trakcie urzędowania. Na stronie komitetu wymieniał podjęte działania, grupując je

³⁸ Strona internetowa telewizji dami, <http://www.damitv.pl>, dostęp: 22 lutego 2018 r.

³⁹ TVL – regionalna stacja telewizyjna nadająca analogowo do 2013 r., <http://tv1.pl/>, dostęp: 3 lutego 2018 r.

⁴⁰ Na przykład w: „Gazecie Legnickiej”, „Tygodniku Regionalnym Konkrety”, „Regionalnym Portalu Informacyjno-Publicystycznym e-legnickie.pl” i „7 Dni Legnica-Lubin”.

⁴¹ Na przykład w: <http://regionfan.pl>, <http://24legnica.pl>, <http://e-legnickie.pl/>, <http://fakty.lca.pl> i <http://legnica.naszemiasto.pl>, dostęp: 25 lutego 2018 r.

⁴² W serwisach: facebook https://web.facebook.com/MiastoLegnica?_rdc=1&_rdr, dostęp: 8 lutego 2018 r. youtube https://www.youtube.com/channel/UCYdel0Yd32NUJcr_SkH1L9w, dostęp: 28 lutego 2018 r. Google+ <https://plus.google.com/116575594031295236874>, dostęp: 28 lutego 2018 r. nk <https://nk.pl/main?target=https%3A%2F%2Fnk.pl%2Fprofile%2F31153193>, dostęp: 28 lutego 2018 r., instagram https://www.instagram.com/miasto_legnica/, dostęp: 28 lutego 2018 r.

⁴³ Oficjalny profil Tadeusza Krzakowskiego, gdzie zamieszczał informacje o bieżących wydarzeniach miejskich, działalności urzędu, a także komunikował się z mieszkańcami, <https://web.facebook.com/Tadeusz-Krzakowski-114026625315136/>, dostęp: 28 lutego 2018 r.

⁴⁴ <http://www.prezydent.legnica.eu/>, dostęp: 23 lutego 2018 r.

⁴⁵ <http://tadeuszkrzakowski.eu/>, dostęp: 22 lutego 2018 r.

⁴⁶ Umieszczono tu tylko jeden spot wyborczy kandydata, <https://www.youtube.com/user/TadeuszKrzakowski>, dostęp: 24 lutego 2018 r.

⁴⁷ W ramach akcji dziennikarze odwiedzili osiem miast w Polsce, organizując transmitowane na antenie radiowej spotkania mieszkańców z prezydentami ubiegającymi się o reelekcję.

⁴⁸ M. Różański, *Tadeusz Krzakowski pod ostrzałem na ringu wyborczym Radia Zet!*, „Polska Gazeta Wroclawska”, 2014, nr 257.

osobno na lata 2006–2010 i 2010–2014. W pierwszej sytuacji wskazywał na mapie miasta lokalizację przeprowadzonych przedsięwzięć, opatrując je krótką charakterystyką i zdjęciami. W drugiej szczególnie wymieniał obszary podjętych prac i szeroko uzupełniał dane, wskazując konkretne dokonania, informując o ich zaplanowanych kosztach finansowych. Oficjalna strona Prezydenta Miasta zawierała z kolei krótką charakterystykę miejscowości, biogram włodarza (nieco zmieniony w stosunku do wymienionych wcześniej informacji⁴⁹), wzmianki o patronacie nad wydarzeniami społeczno-kulturalnymi w minionych latach, a także przekierowanie na portal miejski i kanał w serwisie youtube. Dodatkowo strona zawierała link do Biuletynu Informacji Publicznej urzędu, zawierającego raporty z działalności prezydenta w poszczególnych miesiącach, latach i kadencjach⁵⁰. Tadeusz Krzakowski w swoich wystąpieniach publicznych, a także w przeprowadzanych z nim wywiadach konstruował swój wizerunek jako osoby przywiązującej szczególną uwagę do zaspokajania „konkretnych” potrzeb miasta i jego mieszkańców, m.in. związanych z gospodarką, infrastrukturą, edukacją i komunikacją. Mówił m.in.: „Uzbrojone tereny może nie wyglądają tak efektownie, jak filharmonia, ale pozwól mieszkańcom znaleźć zatrudnienie, a miastu – rozwijać się. Najpierw miejsca pracy, dopiero później pałace rozrywki”⁵¹. Podczas prezentacji projektu *Strategii Rozwoju Legnicy 2015–2020 Plus* przedstawił wizję m.in.: kontynuacji prac nad budową zintegrowanego systemu zarządzania ruchem i transportem publicznym, budowy centrum przesiadkowego wokół dworca kolejowego i powstanie Zbiorczej Drogi Południowej wraz z nowym mostem na rzece Kaczawie. Jednocześnie zapewnił o sukcesywnym dofinansowywaniu legnickiej oświaty, sportu i modernizacji zabytków⁵². Kreując swój wizerunek, nie zapominał również o przedstawianiu siebie jako polityka otwartego, posiadającego poczucie humoru i dystans do własnej osoby. Przejawem tych działań było np. wzięcie udziału w lokalnej odsłonie akcji Ice Bucket Challenge⁵³, podczas której przedstawiciel kibiców lokalnego klubu piłkarskiego oblał go kubłem zimnej wody⁵⁴.

Tadeusz Krzakowski, podobnie do poprzednich elekcji, kandydował z ramienia własnego komitetu, na którego listach wyborczych do Rady Miejskiej znalazły się osoby znane w lokalnym środowisku, jak np. lekarz i były przewodniczący rady Ryszard Kępa, kick bokser Paweł Biszczał i dziennikarz Dawid Sołtys⁵⁵. Chociaż jego kandydaturę wspierały także lokalne struktury macierzystej SLD, które również uczestniczyły w rywalizacji o głosy do rady, sam zainteresowany unikał jednoznacznej identyfikacji z tą partią, promując własne ugrupowanie i deklarując chęć bycia prezydentem wszystkich legniczan⁵⁶. W odróżnieniu

⁴⁹ Między innymi brak odniesienia do członkostwa w SLD.

⁵⁰ <http://um.bip.legnica.eu/uml/prezydent/raporty-prezydenta-mia>, dostęp: 21 lutego 2018 r.

⁵¹ *Nie inwestujemy w fajerwerki*, „24Tygodnik Legnica–Lubin” 2014, nr 17.

⁵² P. Kanikowski, *Nowe drogi, aquapark, etc. Plany Legnicy na l. 2015–2020*, <http://24legnica.pl/nowe-drogi-aquaparketc-plany-legnicy-na-lata-2015-2020/>, dostęp: 25 lutego 2018 r.

⁵³ Ice Bucket Challenge – międzynarodowa akcja promowana w Internecie (jako tzw. viral), w trakcie której upowszechniano wiedzę na temat stwardnienia zanikowego bocznego i zbierano fundusze dla osób nią dotkniętych.

⁵⁴ *Szef kibiców Miedzi oblał wodą prezydenta!*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,48548,Szef_kibicow_Miedzi_oblal_woda_prezydenta.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.

⁵⁵ *Prezydencki komitet zwarty i gotowy do wyborów*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49319,Prezydencki_komitet_zwarty_i_gotowy_do_wyborow.html, dostęp: 22 lutego 2018 r.

⁵⁶ *Na konwencji SLD Krzakowski mówi STOP spółdzielniom*, <http://regionfan.pl/legnica-na-konwencji-sld-krzakowski-mowi-stop-spoldzielniom/>, dostęp: 22 lutego 2018 r.

od swoich wyborczych przeciwników prezydent nie brał udziału w rywalizacji do innych gremiów w samorządzie terytorialnym, koncentrując swoją uwagę wyłącznie na dążeniu do ponownego uzyskania inwestytury prezydenckiej. „Legnica – nasza pasja” jako hasło wyborcze zostało zaprezentowane 19 października 2014 r. podczas konwencji inauguracyjnej kampanię komitetu i jego kandydata na najwyższy urząd w magistracie. W trakcie uroczystości wymieniony przedstawił bilans swoich dotychczasowych dokonań, zaprezentował osiągnięcia minionych kadencji i składał obietnice przeznaczone do realizacji w przyszłości (np. powstania nowych miejsc pracy, budowy mieszkań komunalnych, aguparku i sali koncertowej w dawnym kinie miejskim „Ognisko”)⁵⁷. Kilka dni po wydarzeniu prezydent zwołał konferencję prasową⁵⁸, prezentując na niej projekty uchwał przygotowanych na najbliższą, ostatnią już w kadencji 2010–2014 sesję Rady Miejskiej. Zawarł w nich m.in. program współpracy z organizacjami pozarządowymi, założenia bezpieczeństwa energetycznego miasta (zaopatrzenia gminy w energię ciepłą, elektryczną i paliwo gazowe) i wspomnianą już *Strategię*. Dokument został przyjęty 27 października 2014 r.⁵⁹, a dwa dni przed wyborami (14 listopada) Tadeusz Krzakowski przedstawił plan finansowy miasta na kolejny rok, zakładający m.in. uzyskanie nadwyżki budżetowej⁶⁰ i zamrożenie opłat za wodę oraz ścieki. Ponadto zapowiedział niepodwyższanie podatków dla przedsiębiorców inwestujących w otwieranie nowych miejsc pracy, a także przeznaczenie 45 mln zł na inwestycje, z czego 70% miało być przeznaczone na remonty dróg⁶¹.

Do rywalizacji o prezydenturę w Legnicy włączył się również lubinianin, zgłoszony przez Komitet Wyborczy Wyborców Bezpartyjni Samorządowcy⁶² (dalej Bezpartyjni Samorządowcy), 38-letni **Tymoteusz Myrda**⁶³ [podkreślenie – A. Sz.]. Był radcą prawnym i absolwentem Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, posiadał również tytuł MBA (Master of Business Administration⁶⁴). Legitymował się piętnastoletnim doświadczeniem w pracy samorządowej, będąc m.in. w latach 2006–2010 radnym powiatu lubińskiego⁶⁵, a od 2010

⁵⁷ Krzakowski ruszył z kampanią wyborczą, „Gazeta Legnicka” 2014, nr 21.

⁵⁸ Z konferencji prasowej prezydenta Legnicy: miejscowe plany aktywizujące gospodarkę, strategia rozwoju, więcej pieniędzy na inwestycje, <http://24legnica.pl/z-konferencji-prasowej-prezydenta-legnicy-miejscowe-plan-aktywizujace-gospodarke-strategia-rozwoju-wiecej-pieniedzy-na-inwestycje/>, dostęp: 23 lutego 2018 r.

⁵⁹ *Strategia przyjęta. Przed głosowaniem zaiskrzyło*, http://fakty.lca.pl/legnica_news,49704,Strategia_przyjeta_Pred_glosowaniem_zaiskrzylo.html, dostęp: 25 lutego 2018 r.

⁶⁰ Prezydent był oskarżany przez swoich przeciwników o nadmierne zadłużanie miasta, dlatego informacja o nadwyżce budżetowej miała odegrać duże znaczenie w trakcie prowadzenia kampanii.

⁶¹ *Jeśli będzie reelekcja, to...*, <http://regionfan.pl/legnica-jesli-bedzie-reelekcja-to/>, dostęp: 23 lutego 2018 r.

⁶² Komitet wyborczy wyborców powstały przed wyborami samorządowymi w 2014 r. W wyniku rozłamu w centroprawicowym stowarzyszeniu Obywatelski Dolny Śląsk (dalej ODS).

⁶³ Obwieszczenie Miejskiej Komisji Wyborczej w Legnicy z dnia 23 października 2014 r. o zarejestrowanych kandydatach na Prezydenta Miasta Legnicy w wyborach do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast zarządzonych na dzień 16 listopada 2014 r.

⁶⁴ Master of Business Administration – studia podyplomowe, adresowane głównie do osób aktywnych zawodowo, zawierające w programie przedmioty z zakresu m.in.: finansów, marketingu, zarządzania i prawa.

⁶⁵ Ulotka wyborcza kandydata zawierała jedynie informację o fakcie zasiadania przez niego w radzie powiatu, bez wskazania którego. Strategia warunkowana prawdopodobnie powszechnie panującym przekonaniem o wzajemnej niechęci między legniczanami a lubinianami.

do 2014 – radnym Sejmiku Województwa Dolnośląskiego. Mandat uzyskał, kandydując z ramienia Komitetu Wyborczego Wyborców Rafała Dutkiewicza⁶⁶. W wyborach samorządowych 2014 r., obok ubiegania się o fotel prezydencki w Legnicy, kandydował równoległe do Sejmiku, będąc usytuowany na ostatnim miejscu listy wyborczej Bezpartyjnych Samorządowców (otwieranej przez prezydenta Lubina Roberta Raczyńskiego) w okręgu nr 5⁶⁷. Uważany za bliskiego współpracownika⁶⁸ tego lubińskiego władarza, został „oddelegowany” przez niego do rywalizacji wyborczej w Legnicy. Robert Raczyński powyższą sytuację spuentował następującymi słowami: „Proponowaliśmy Tadeuszowi Krzakowskiemu dołączenie do nas i odpartyjnienie legnickiego samorządu, ale odmówił. To miły gość. Ale w imieniu pół miliona mieszkańców Zagłębia, dla których chcemy zrealizować wielki cywilizacyjny projekt, musimy podjąć z nim walkę”⁶⁹. Wspomniana powyżej inicjatywa dotyczyła zamysłu uruchomienia szybkiej kolei metropolitalnej łączącej cztery miasta LGOM⁷⁰: Legnicę, Lubin, Głogów i Polkowice, stanowiąc główny punkt programu wyborczego komitetu i w konsekwencji również kandydata Myrda⁷¹. W swojej kampanii prezydenckiej często przywoływał założenia Bezpartyjnych Samorządowców, przede wszystkim odpartyjnienia władzy municypalnej. Wskazywał także przykłady innych miast, zwłaszcza Lubina, gdzie dobrze funkcjonujące rozwiązania gospodarcze i społeczne jako przyszły prezydent wprowadziłby w życie także w Legnicy. Były to m.in.: bezpłatna komunikacja miejska, powszechny dostęp do Internetu i zniesienie podatku od nieruchomości⁷². Jako hasło wyborcze kandydat obrał sentencję „Czas na zmiany”.

Tymoteusz Myrda, aktywny działacz Bezpartyjnych Samorządowców, często partycypował w ich działaniach promocyjnych, zarówno w tradycyjnej formie, jak i za pośrednictwem mediów elektronicznych. Pierwsze obejmowały m.in. udział w debatach wyborczych, briefingach, wywiadach, spotkaniach i konferencjach prasowych komitetu, jak np. w przeprowadzonej

⁶⁶ R. Alberski, J. Koziarska, *Wszyscy ludzie prezydenta (Dutkiewicza). Wybory do sejmiku województwa dolnośląskiego* [w:] R. Alberski, M. Cichosz, K. Kobielska (red.), *Gra o regiony: wybory do sejmików województw w 2010 r.*, Wydawnictwo Remar, Wrocław 2013, s. 58–59; *Robert Raczyński chce rządzić również Legnicą?* http://fakty.lca.pl/legnica,news,49263,Raczynski_chce_rzadzic_rowniez_Legnica_.html, dostęp: 23 lutego 2018 r. Wprawdzie Tymoteusz Myrda nie uzyskał mandatu radnego w wyniku wygranych wyborów, ale stanowisko przypadło mu w udziale po rezygnacji Roberta Raczyńskiego, ówczesnego starającego się z sukcesem o reelekcję prezydenta Lubina i jednocześnie zwycięskiego kandydata na radnego.

⁶⁷ Obwieszczenie Wojewódzkiej Komisji Wyborczej we Wrocławiu z dnia 21 października 2014 r. o zarejestrowanych listach kandydatów na radnych w wyborach do Sejmiku Województwa Dolnośląskiego zarządzonych na dzień 16 listopada 2014 r.

⁶⁸ Tymoteusz Myrda współpracował z Robertem Raczyńskim w lubińskim magistracie od 2002 r., pełnił m.in. funkcję rzecznika prezydenta, a także pełnomocnika ds. nowych inwestorów.

⁶⁹ P. Kanikowski, *Myrda – lubiński desant na Legnicę w imię 0,5 mln ludzi*, <http://24legnica.pl/myrda-lubinski-desant-na-legnice-w-imie-05-mln-ludzi/>, dostęp: 27 lutego 2018 r.

⁷⁰ Legnicko-Głogowski Okręg Maszynowy (zwany również Zagłębiem Miedziowym) – obszar przemysłowy w województwie dolnośląskim, złożony z pięciu powiatów: legnickiego grodzkiego, legnickiego ziemskiego, lubińskiego, głogowskiego i polkowickiego, zamieszkały przez ok. 500 tys. osób.

⁷¹ M. Różański, *To połączenie może zmienić oblicze nie tylko miasta, ale całego zagłębia miedzi !: Tymoteusz Myrda chce rządzić Legnicą i ma już pomysły na miasto*, „Panorama Legnicka” 2014, nr 41.

⁷² *Bezpartyjni sięgają po Legnicę*, <http://regionfan.pl/legnica-bezpartyjni-siegaja-po-legnice/>, dostęp: 24 lutego 2018 r.

z szeroką promocją medialną w budynku KGHM „Letia” w Legnicy⁷³. Z kolei zastosowanie nowych mediów na potrzeby kampanii można było zaobserwować dzięki aktywności polityków w Internecie, poprzez m.in.: prowadzenie strony www komitetu⁷⁴ i profili w serwisach: twitter⁷⁵, youtube⁷⁶ i facebook⁷⁷. Ostatni pełnił szczególnie istotną rolę, ponieważ właśnie na tej platformie prowadzono najintensywniejszą działalność informacyjną, zamieszczając adnotacje o bieżących wydarzeniach i programie politycznym. Ostatnią zamieszczoną wiadomością przed głosowaniem (10 listopada) była ulotka wyborcza, w której powtórzył i rozwinął założenia promowanego przez siebie programu „4 x zero” (bezpłatna komunikacja, bezpłatne miejsca parkingowe, bezpłatny Internet i 0 zł podatków od nieruchomości osób fizycznych). Ponadto postulował wyrównywanie różnic cywilizacyjnych w Legnicy poprzez m.in.: likwidację toalet na klatkach schodowych w budynkach komunalnych, budowę placów zabaw dla dzieci i jak najszybsze uruchomienie kopalni węgla brunatnego wraz z elektrownią wokół miasta. Ponadto ponownie podkreślił konieczność uruchomienia Szybkiej Kolei Zagłębia Miedziowego (w ramach Dolnośląskich Kolei Regionalnych).

Kolejnym rywalem Tadeusza Krzakowskiego był 36-letni **Jarosław Rabczenko** [podkreślenie – A. Sz.], zgłoszony przez Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska RP (dalej Platforma) i będący jednocześnie kandydatem popieranym przez Komitet Wyborczy Wyborców Porozumienie dla Legnicy. Posiadał wykształcenie wyższe, ukończył politologię na Uniwersytecie Wrocławskim i Menedżerskie Studia Podyplomowe Zarządzanie Firmą na Uniwersytecie Ekonomicznym, zawodowo związany z Agencją Rozwoju Regionalnego „ARLEG” SA w Legnicy⁷⁸ (dalej Arleg), gdzie pracował od 2003 r., od 2011 r., pełniąc tam funkcję prezesa zarządu⁷⁹. Zanim zaangażował się w rywalizację wyborczą, wraz z dyrektorem legnickiego teatru – Jackiem Głombem i kierowaną przez niego Fundacją „Naprawiacze Świata” (dalej Fundacja), współtworzył od kwietnia *Obywatelską strategię rozwoju Legnicy na lata 2015–2020*, poprzedzoną konsultacjami społecznymi. Do udziału w nich zachęcały legniczanie rozwieszane w mieście billboardy z umieszczonym na nich wizerunkiem Jarosława Rabczenki, przedstawione jako „Koordynatora Strategii”. Ponieważ w owym czasie rzeczony pełnił funkcję wiceprzewodniczącego struktur miejskich Platformy⁸⁰, a plakaty nie zawierały emblematów partyjnych i nie wykazywały potencjalnego związku akcji ze zbliżającymi się wyborami samorządowymi⁸¹, to działania te można zakwalifikować jako tzw.

⁷³ P. Kanikowski, Tymoteusz Myrda: *Partie zawłaszczają samorządy* <http://24legnica.pl/tymoteusz-myrda-partie-zawlaszczaja-samorzady/>, dostęp: 25 lutego 2018 r. Na zaproszenie Tymoteusza Myrdy przyjechali wówczas m.in. wóldarze: Poznania, Nowej Soli, Bolesławca, Lubina i Złotoryi.

⁷⁴ www.bezpartyjniamorzadowcy.pl, dostęp: 22 lutego 2018 r. Strona utworzona na potrzeby kampanii wyborczej 2014 r., po jej zakończeniu usunięto z niej informacje wyborcze, ale nadal kierowano do niej odniesienie z oficjalnego profilu w serwisie facebook.com.

⁷⁵ <https://twitter.com/bezpartyjniam>, dostęp: 22 lutego 2018 r.

⁷⁶ <https://www.youtube.com/user/bezpartyjniYT/featured>, dostęp: 23 lutego 2018 r.

⁷⁷ <https://web.facebook.com/bezpartyjniamorzadowcy/>, dostęp: 22 lutego 2018 r.

⁷⁸ Agencja Rozwoju Regionalnego ARLEG SA w Legnicy – spółka akcyjna zajmująca się m.in. doradztwem inwestycyjnym i gospodarczym, w której większość udziałów należy do Marszałka Województwa Dolnośląskiego.

⁷⁹ Strona internetowa Jarosława Rabczenki, <http://rabczenko.pl/>, dostęp: 23 lutego 2018 r.

⁸⁰ A. Ilciów, *Platforma Obywatelska w Legnicy w latach 2001–2015*, „Acta Politica Polonica” 2016, nr 4.

⁸¹ A. Ilciów, *Prezydent Legnicy. Kampania wyborcza w roku 2014*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2016, Nr 4.

„prekampanię” wyborczą⁸². Trzeciego czerwca zarząd legnickiej Platformy i rada powiatowa podjęły na wspólnym zebraniu decyzję o rekomendacji Jarosława Rabczenki na oficjalnego kandydata partii w wyborach prezydenckich⁸³. Decyzję ogłoszono 14 czerwca podczas konwencji zorganizowanej na dachu galerii handlowej „Gwarna”, w której uczestniczyli m.in.: Robert Kropiwnicki⁸⁴, Krystyna Barcik⁸⁵ i wymieniany już Jacek Głomb. Ostatni zapowiedział powołanie komitetu społecznego⁸⁶ popierającego kandydaturę Jarosława Rabczenki i będącego jednocześnie komitetem wyborczym delegujących swoich przedstawicieli w wyborach do Rady Miejskiej⁸⁷. Ponieważ w międzyczasie w dolnośląskiej Platformie uaktywniły się konflikty wewnętrzne między zwolennikami byłego i obecnego przewodniczącego regionu (Grzegorza Schetyny i Jacka Protasiewicza), a dodatkowo pojawiły się spekulacje prasowe o ewentualnych nieprawidłowościach w Arlegu⁸⁸, rekomendacja partyjna dla kandydata nie była przesądzona, choć wydawało się niemal pewne, że ten weźmie udział w rywalizacji wyborczej, niekoniecznie jako przedstawiciel partii⁸⁹. Ostatecznie otrzymał jej referencję 15 września⁹⁰, uzyskując również akceptację jako pretendent w głosowaniu do Rady Miejskiej.

Jarosław Rabczenko wyróżniał się profesjonalną kampanią wyborczą i był stale obecny w mediach, wykorzystując jednocześnie udogodnienia, jakie niesie ze sobą Internet. Prowadził np. własny kanał w serwisie youtube⁹¹, skorelowane ze sobą profile na portalu facebook – prywatny (osoby⁹²) oraz kandydata na urząd prezydenta⁹³, a także posiadał własną stronę internetową⁹⁴. Umieścił na niej całe „kompedium” wiedzy o sobie, tj. aktualności, biogram, rekomendacje od współpracujących instytucji i osób indywidualnych (np. lokalnych

⁸² P. Bała, *Problematyka prekampanii samorządowych na szczeblu gminy*, „Przegląd Sejmowy” 2015, Nr 3 (128)/2015. Termin prekampania oznacza prowadzenie agitacji wyborczej przed oficjalnym, uregulowanym prawem rozpoczęciem kampanii przez podmioty nie będące formalnie ani kandydatami, ani komitetami wyborczymi. Działania te nie podlegają kontroli organów wyborczych.

⁸³ Platforma „namasciła” Jarosława Rabczenkę, http://fakty.lca.pl/legnica,news,47238,Platforma_namasciła_Jarosława_Rabczenke.html, dostęp: 24 lutego 2018 r.

⁸⁴ Poseł Platformy od 2011 r., do tego czasu pełnił funkcję prezesa Arlegu.

⁸⁵ Dyrektor Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Legnicy kandydowała w wyborach do Rady Miasta w Legnicy wyborach w 2014 r. z ramienia KW Platforma Obywatelska RP.

⁸⁶ Porozumienie dla Legnicy (dalej PdL) zostało utworzone z inicjatywy przedstawicieli Fundacji, lokalnych działaczy związanych z PO, Polskiego Stronnictwa Ludowego, Legnickiego Forum Samorządowego i innych członków lokalnych organizacji społecznych. Pełnomocnikiem wyborczym KW Porozumienie dla Legnicy został Jacek Głomb.

⁸⁷ *Rabczenko chce zostać prezydentem Legnicy*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,47450,Rabczenko_chce_zostac_prezydentem_Legnicy.html, M. Kallas, *Jarosław Rabczenko na prezydenta*, <http://www.damity.pl/wiadomosci/3603,jaroslaw-rabczenko-na-prezydanta>, dostęp: 25 lutego 2018 r.

⁸⁸ J. Harłukowicz, *Jak zarobić na Arlegu. Kontrowersyjne przetargi w agencji*, http://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/1,36743,16120046,Jak_zarobic_na_Arlegu_Kontrowersyjne_przetargi_w.html, dostęp: 27 lutego 2018 r.

⁸⁹ A. Ilciów, *Prezydent Legnicy...*, s. 19.

⁹⁰ P. Kanikowski, *PO ułożyło listy. Rabczenko zaakceptowany*, <http://24legnica.pl/po-ulozylo-listy-rabczenko-zaakceptowany/>, dostęp: 23 lutego 2018 r.

⁹¹ <https://www.youtube.com/channel/UCIuQVJHxMVmXCgKd8IMJyRw>, dostęp: 23 lutego 2018 r.

⁹² <https://web.facebook.com/jarekrabczenko>, dostęp: 24 lutego 2018 r.

⁹³ <https://web.facebook.com/rabczenko>, dostęp: 24 lutego 2018 r.

⁹⁴ <http://rabczenko.pl>, dostęp: 24 lutego 2018 r.

„celebrytów⁹⁵”), bezpośredni kontakt z politykiem (poprzez pocztę e-mail i/lub kontakt telefoniczny), odwołanie do wspomnianej uprzednio *Strategii rozwoju miasta* i program wyborczy. Ostatni został wpisany w pięć głównych obszarów: „Wsparcie przedsiębiorczości i nowe miejsca pracy”; „Rodzina i edukacja”; „Nowoczesna infrastruktura”; „Kultura i turystyka”, a także „Sport i rekreacja – wypoczynek dla legniczan”. Wszystkie powyższe propozycje wskazywały Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego jako źródła finansowania przedstawionych propozycji. Jarosław Rabczenko zapewniał, że przez lata jego zarządzania Arlekiem instytucja pozyskała 250 mln zł z Unii Europejskiej, a używana w ten sposób praktyczna wiedza umożliwi mu i jego współpracownikom zdobycie pieniędzy z dotacji unijnych niezbędnych w realizacji obietnic wyborczych⁹⁶.

Kandydat brał udział w wielu wydarzeniach społeczno-kulturalnych organizowanych w mieście i poświęcał tematykę konferencji prasowych zagadnieniom budzącym szczególne zainteresowanie legniczan, tj. m.in.: mieszkalnictwu⁹⁷, edukacji⁹⁸, wsparciu miasta dla seniorów⁹⁹ i rodzin wielodzietnych¹⁰⁰, inwestycjom przemysłowym¹⁰¹, migracjom legniczan¹⁰², sportowi¹⁰³ i kulturze¹⁰⁴. Wziął udział, podobnie jak Tadeusz Krzakowski, w akcji Ice Bucket Challenge, prowadzonej w celu upowszechniania wiedzy na temat stwardnienia zanikowego bocznego i zbiórce pieniędzy dla osób dotkniętych tą chorobą¹⁰⁵. Spotykał się z mieszkańcami w różnych dzielnicach miasta w ramach akcji „Ożywiamy legnickie podwórka”, rozmawiał o problemach legniczan, zbierał propozycje rozwiązań poprawiających życie w mieście i organizował konkursy dla dzieci (np. na najładniejsze rysunki)¹⁰⁶. W swoich działaniach wspierany był przez wolontariuszy, którzy pomogli mu np. przeprowadzić legnicką odsłonę ogólnopolskiej akcji „Jedz jabłka na złość Putinowi”¹⁰⁷, podczas której rozdano legniczanom

⁹⁵ Celebrytą można najogólniej określić osobę często pojawiającą się w mediach, znaną i wzbudzającą zainteresowanie w społeczeństwie.

⁹⁶ *Jak zdobywać pieniądze*, <http://regionfan.pl/legnica-wiemy-jak-zdobyc-pieniadze/>, dostęp: 24 lutego 2018 r.

⁹⁷ *Rabczenko ma pomysł na zrujnowane kamienice*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,48514,Rabczenko_ma_pomysl_na_zrujnowane_kamienice.html, dostęp: 24 lutego 2018 r.

⁹⁸ *Rabczenko: w szkołach jest za mało angielskiego*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,48760,Rabczenko_W_szkolach_jest_za_malo_angielskiego.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.

⁹⁹ *Rabczenko: Miasto musi pamiętać o seniorach*, http://publicystyka.lca.pl/legnica,news,49056,Rabczenko_Miasto_musi_pamietac_o_seniorach.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.

¹⁰⁰ *Kandydat Rabczenko za Legnicką Kartą Rodziny*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49586,Kandydat_Rabczenko_za_Legnicka_Karta_Rodziny.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.

¹⁰¹ *Rabczenko na ściernisku. „Gdzie są inwestorzy?”*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,48258,Rabczenko_na_sciernisku_Gdzie_sa_inwestorzy_.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.

¹⁰² *Rabczenko apelował przy dworcu: Nie wyjeżdżajcie!*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49966,Rabczenko_apelowal_przy_dworcu_Nie_wyjezdzajcie_.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.

¹⁰³ P. Kanikowski, *Rabczenko zamarzył się aquapark dla Legnicy*, <http://24legnica.pl/rabczenko-zamarzyl-sie-aquapark-dla-legnicy>, dostęp: 26 lutego 2018 r.

¹⁰⁴ *Kampania wyborcza przy akompaniamentie orkiestry*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49626,Kampania_wyborcza_przy_akompaniamentie_orkiestry.html, dostęp: 26 lutego 2018 r.

¹⁰⁵ *Kubel zimnej wody na głowę Jarosława Rabczenki*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,48542,Kubel_zimnej_wody_na_glowe_Jaroslaw_a_Rabczenki.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.

¹⁰⁶ <http://rabczenko.pl/ozywiamy-legnickie-podworka-tatrzanska-2/>, dostęp: 23 lutego 2018 r.

¹⁰⁷ Akcja została przeprowadzona na terenie całego kraju w sierpniu 2014 r., jako odpowiedź na nałożenie przez Rosję embarga na import niektórych owoców i warzyw z Polski.

ok. 75 kg owoców¹⁰⁸. Mógł również liczyć na względy 72 znanych w środowisku lokalnym sympatyków, wchodzących w skład Komitetu Poparcia Jarosława Rabczenki, takich jak np. wspomniani wcześniej Jacek Glomb i Robert Kropiwnicki, a także ówczesny minister spraw zagranicznych – Grzegorz Schetyna, pisarz Przemysław Corso, prezes Legnickiej Spółdzielni Mieszkaniowej – Jan Sznalski i dyrygent Benedykt Książdźyna¹⁰⁹, prezes Legnickiego Forum Samorządowego¹¹⁰. Kampania przebiegała w nienotowanym dotychczas w Legnicy „amerykańskim stylu” i charakteryzowała się m.in. ukierunkowaniem jej na osobę kandydata, zastosowaniem nowoczesnych narzędzi komunikacji elektronicznej, wkomponowaniem rekomendacji od lokalnych „celebrytów” i podkreśleniem znaczenia rodziny dla ubiegającego się o wybór na stanowisko. Jarosław Rabczenko używał wówczas następujących haseł wyborczych: „Zmieńmy Legnicę”, „Razem zmieniamy Legnicę” i „Nowa jakość. Nowa energia”¹¹¹.

Zdaniem przywołanego już Marka Mazura, jednym z przejawów „amerykanizacji” jest także obecność negatywnych, deprecjonujących rywali materiałów wyborczych, a takie pojawiły się również w działaniach kampanijnych Jarosława Rabczenki. Popierający jego kandydaturę KWW Porozumienie dla Legnicy umieścił na swoim profilu w serwisie facebook dwa memy internetowe wymierzone w Tadeusza Krzakowskiego. Na pierwszym z nich dokonano modyfikacji hasła wyborczego urzędującego prezydenta „Legnica nasza pasja” na „Legnica nasza pensja”, a na drugim zestawiono wizerunek włodarza miasta ze zdjęciem Aleksandra Łukaszenki, prezydenta Białorusi. Odpowiedzią KWW Tadeusza Krzakowskiego było złożenie wniosku do Sądu Okręgowego w Legnicy o orzeczenie w trybie wyborczym zakazu rozpowszechniania wskazanych materiałów, nakazanie KWW Porozumienie dla Legnicy przeproszenie Tadeusza Krzakowskiego i przekazanie przez nie 10 tysięcy złotych Towarzystwu Przyjaciół Dzieci w Legnicy (dalej: TPD)¹¹². Ponieważ legnicki sąd wydał 5 listopada wyrok spełniający oczekiwania powoda, pozwany złożył następnego dnia odwołanie do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu¹¹³. Ten w wydanym 7 listopada werdykcie podtrzymał zakaz rozpowszechniania memu zestawiającego Tadeusza Krzakowskiego z Aleksandrem Łukaszenką i nakazał zamieszczenie oświadczenia, że wskazany materiał zawierał nieprawdziwe informacje, przeproszenie powoda za wykorzystanie jego wizerunku i porównanie go do prezydenta Białorusi oraz przekazanie wymienionej uprzednio kwoty na rzecz TPD. Jednocześnie uznał hasło „Legnica nasza pensja” za dopuszczalne i nie nakazał jego usunięcia oraz przeproszenia Tadeusza Krzakowskiego¹¹⁴.

Ostatni z pretendentów do urzędu, zgłoszony przez Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość (dalej PiS) **Wacław Szetelnicki** [podkreślenie – A. Sz.], w chwili rozpoczęcia

¹⁰⁸ *Owoce zamiast kielbasy wyborczej*, <http://regionfan.pl/legnica-owoce-zamiast-kielbasy-wyborczej/>, dostęp: 24 lutego 2018 r.

¹⁰⁹ *Kto popiera Rabczenkę? Szef MSZ, artyści, harcerze...*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49108,Kto_popiera_Rabczenke_Szef_MSZ_artysci_harcerze_.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.

¹¹⁰ *Jacek Glomb ma już drużynę na jesienne wybory*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,48748,Jacek_Glomb_ma_juz_druzyne_na_jesienne_wybory.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.

¹¹¹ A. Ilciów, *Prezydent Legnicy...*, s. 20.

¹¹² P. Kanikowski, *Proces o żarty. Prezydent pozwał konkurencyjny komitet*, <http://24legnica.pl/komitet-prezydenta-pozwal-porozumienie-dla-legnicy-o-zarty/>, dostęp: 16 czerwca 2018 r.

¹¹³ P. Kanikowski, *Porozumienie dla Legnicy złożyło odwołanie*, <http://24legnica.pl/porozumienie-dla-legnicy-zlozylo-odwolanie/>, dostęp: 16 czerwca 2018 r.

¹¹⁴ P. Kanikowski, *Zażalenie Porozumienia tylko częściowo uwzględnione*, <http://24legnica.pl/zazalenie-porozumienia-czesciowo-uwzględnione/>, dostęp: 16 czerwca 2018 r.

kampanii wyborczej miał skończonych 47 lat¹¹⁵. Posiadał stopień naukowy doktora uzyskany w dziedzinie nauk humanistycznych, dyscyplinie i specjalności historia, otrzymany na Uniwersytecie Opolskim w 2005 r. Pracował jako nauczyciel akademicki w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Witelona w Legnicy na Wydziale Nauk Społecznych i Humanistycznych oraz na Papięskim Wydziale Historycznym we Wrocławiu, w Instytucie Historii Kościoła¹¹⁶. Oprócz wymienionego zatrudnienia posiadał dodatkowo doświadczenie zawodowe zdobyte poza szkolnictwem wyższym. W trakcie swojej aktywności był m.in. dyrektorem Departamentu Public Relations w KGHM Polska Miedź S.A., prezesem Zarządu Fundacji Polska Miedź¹¹⁷ i pracował w spółce Pol-Miedź Trans¹¹⁸ jako specjalista ds. administracyjno-gospodarczych¹¹⁹. Jego kandydatura została zaprezentowana przez Adama Lipińskiego, legnickiego posła PiS i zarazem przewodniczącego zarządu okręgowego partii, 3 października 2014 r.¹²⁰ Kilka dni później kandydat aktywnie włączył się w kampanię i już 7 października przedstawił swój program wyborczy oraz hasło: „Legnica to Ty i ja, Legnica to My”. Z uwagi na przeprowadzone konsultacje społeczne wśród legnicznan na temat ich potrzeb i oczekiwań związanych z życiem w mieście Waclaw Szetelnicki przyznał, iż skonstruowany przez niego program zawiera pewne podobieństwa z propozycjami Jarosława Rabczenki¹²¹. Wspomniane cele i priorytety brzmiały następująco: 1. Zahamować „odpływ” mieszkańców Legnicy oraz inwestorów; 2. Dobro wspólne i transparentność – „Zacznijmy od siebie”; 3. Walka o utrzymanie miejsc pracy; 4. Harmonia i równomierny rozwój; 5. Tańsze usługi publiczne; 6. Ubóstwo legnicznan, 7. Edukacja; 8. Kultura; 9. Zatrzymaj się w Legnicy; 10. Mniej reklamy i promocji. W trakcie trwania kampanii wyborczej kandydat uzupełniał powyższą listę deklaracji i sukcesywnie powiększał liczbę obietnic wyborczych. Deklarował np. wprowadzenie bezpłatnej komunikacji, zacieśnienie współpracy miasta z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową im. Witelona w Legnicy, utworzenie w Parku Miejskim profesjonalnej sali koncertowej i odzyskanie z prywatnych rąk i w konsekwencji odrestaurowanie popadających w ruinę zabytków¹²². Proponował także utworzenie przystanku kolejowego

¹¹⁵ Obwieszczenie Miejskiej Komisji Wyborczej w Legnicy z dnia 23 października 2014 r. o zarejestrowanych kandydatach na Prezydenta Miasta Legnicy w wyborach do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast zarządzonych na dzień 16 listopada 2014 r.

¹¹⁶ Profil nauczyciela akademickiego zamieszczony w serwisie Ośrodka Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy, <http://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=130586&k=hhxzcb>, dostęp: 25 lutego 2018 r.

¹¹⁷ *Waclaw Szetelnicki kandydatem PiS na prezydenta*, <http://regionfan.pl/legnica-waclaw-szetelnicki-kandydatem-pis-na-prezydenta/>, dostęp: 25 lutego 2018 r.

¹¹⁸ Pol-Miedź Trans Sp. z o.o. – polskie przedsiębiorstwo wchodzące w skład Grupy Kapitałowej KGHM Polska Miedź S.A., zajmujące się transportem kolejowym, obsługą bocznic i naprawą taboru.

¹¹⁹ P. Kanikowski, *Waclaw Szetelnicki, a nie Witold Lech Idczak*, <http://24legnica.pl/waclaw-szetelnicki-a-nie-witold-lech-idczak/>, dostęp: 23 lutego 2018 r.

¹²⁰ *Szetelnicki kandydatem PiS. Już oficjalnie*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49284,Szetelnicki_kandydatem_PiS_Juz_oficjalnie.html, dostęp: 15 lutego 2018 r. Początkowo kandydatem miał być dawny przewodniczący Rady Miejskiej w Legnicy, były radny Sejmiku i senator w latach 2007–2011 – Witold Idczak, nazwisko którego Adam Lipiński wymieniał w kwietniu 2014 r.

¹²¹ P. Kanikowski, *Waclaw Szetelnicki czyli... Rabczenko bis i PiS?*, <http://24legnica.pl/waclaw-szetelnicki-czyli-rabczenko-bis-i-pis/>, dostęp: 26 lutego 2018 r.

¹²² *Waclaw Szetelnicki: Nie jestem Harrym Potterem*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49345,Waclaw_Szetelnicki_Nie_jestem_Harrym_Potterem.html, dostęp: 26 lutego 2018 r.

przy Legnickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej, na którym zatrzymywałyby się pociągi dowożące zatrudnionych w tamtejszych zakładach¹²³, a także utworzenie Legnickiej Sceny Muzycznej¹²⁴.

Wacław Szetelnicki nie wzbudzał tak dużego zainteresowania mediów jak urzędujący prezydent i jego główny adwersarz – Jarosław Rabczenko, ale mimo tego faktycznie skupił na sobie uwagę lokalnych dziennikarzy. Nierzadko gościł ich na zwoływanych przez siebie konferencjach lub bywał zapraszany przez legnickie redakcje¹²⁵. Uczestniczył ponadto w organizowanych w trakcie kampanii debatach wyborczych, a zainteresowanie nim przez „czwartą władzę” było szczególnie widoczne w sytuacjach, gdy kandydata odwiedzali znani politycy w celu wyrażenia mu poparcia. Byli to m.in.: poseł Parlamentu Europejskiego z ramienia PiS – Kazimierz Michał Ujazdowski¹²⁶, posłanka koalicyjnej wobec PiSu partii Solidarnej Polski Beata Kempa¹²⁷ i senator PiS, popularna w Legnicy lekarz – Dorota Czudowska¹²⁸. Wacław Szetelnicki szczególną uwagę zwrócił, podobnie jak pozostali rywale, na możliwościach informacyjnych, jakie niosą ze sobą nowe media. Aby realizować własny scenariusz komunikowania politycznego, zdecydował się na obecność w Internecie poprzez prowadzenie strony www¹²⁹ i konta w serwisie facebook¹³⁰. Wzorem większości rywali (za wyjątkiem Tadeusza Krzakowskiego), oprócz kandydowania na prezydenta, Wacław Szetelnicki starał się również o wybór do innego ciała przedstawicielskiego w strukturach samorządu. Otrzymał pozycję nr 1 w okręgu wyborczym nr 4 na liście PiS w wyborach do legnickiej Rady Miejskiej¹³¹.

Wyniki wyborów. Ponowne głosowanie

Sporządzony 17 listopada 2014 r. przez Miejską Komisję Wyborczą protokół¹³² wskazywał, że spośród 80 186 osób uprawnionych do głosowania udział wzięło 30 597, co oznaczało,

¹²³ *Szynobusem do LSSE*, <http://regionfan.pl/legnica-szynobusem-do-pracy-w-lsse/>, dostęp: 26 lutego 2018 r.

¹²⁴ *Pomysł Szetelnickiego na gmach po „spożywcaku”*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49937,Pomysl_Szetelnickiego_na_gmach_po_spozywcaku_.html, dostęp: 26 lutego 2018 r.

¹²⁵ Zob. np. P. Seifert, *W otwarte karty z kandydatem PiS na prezydenta Legnicy*, <http://www.damitv.pl/wiadomosci/2935,w-otwarte-karty-z-kandydatem-pis-na-prezydenta-leg>, dostęp: 26 lutego 2018 r.; P. Seifert, *Kandydat PiS zwolni zastępców prezydenta Legnicy*, <http://www.damitv.pl/wiadomosci/2997,kandydat-pis-zwolni-zastepcow-prezydenta-legnicy>, dostęp: 26 lutego 2018 r. i inne

¹²⁶ *Mocne wsparcie z Brukseli dla kandydata PiS*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49476,Wsparcie_z_Brukseli_dla_kandydata_PiS.html, dostęp: 26 lutego 2018 r.

¹²⁷ *Znana posłanka poparła swoich*, <http://regionfan.pl/legnica-znana-poslanka-poparla-swoich/>, dostęp: 27 lutego 2018 r.

¹²⁸ *PiS: Trzeba głosować, a nie głośno marnować!*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,50007,PiS_Trzeba_glosowac_a_nie_glosy_marnowac_.html, dostęp: 27 lutego 2018 r.

¹²⁹ <http://waclawszetelnicki.pl/>. Strona została utworzona na potrzeby kampanii 2014 r., a po jej zakończeniu przestała istnieć. Na oficjalnym profilu polityka w serwisie facebook.com wciąż widnieje odnośnik na ww. stronę.

¹³⁰ <https://web.facebook.com/profile.php?id=100004920078201>, dostęp: 27 lutego 2018 r.

¹³¹ *PiS odkrył karty. Znamy listy do rady miejskiej*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49287,PiS_odkryl_karty_Znamy_listy_do_rady_miejskiej.html, dostęp: 27 lutego 2018 r.

¹³² Protokół wyników głosowania i wyników wyborów Prezydenta miasta Legnicy. Sporządzony dnia 17 listopada 2014 r. przez Miejską Komisję Wyborczą w Legnicy.

że frekwencja wyborcza wyniosła jedynie 38,15%. Kandydaci osiągnęli następujące rezultaty:

Tabela 1. Wyniki wyborów prezydenckich, I tura

Lp.	Imię i nazwisko	Liczba uzyskanych głosów	Poparcie	Uzyskanie mandatu
1.	Jacek Bondarewicz	862	2,86%	Nie
2.	Tymoteusz Myrda	1 477	4,91%	Nie
3.	Tadeusz Krzakowski	13 448	44,69%	Nie
4.	Jarosław Rabczenko	7 895	26,24%	Nie
5.	Wacław Szetelnicki	6 407	21,29%	Nie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Powyższa sytuacja oznaczała, że żaden z kandydatów nie uzyskał poparcia więcej niż połowy ważnie oddanych głosów (liczba ta wynosiła 15 297) i w konsekwencji do wyborów w ponownym głosowaniu dopuszczeni zostali dwaj kandydaci, którzy uzyskali największą liczbę głosów: Tadeusz Krzakowski i Jarosław Rabczenko. W terminie 14 dni od daty ogłoszenia wyników zarządzono przeprowadzenie drugiej tury wyborów¹³³.

Spośród pięciu ubiegających się o objęcie urzędu prezydenckiego czterech brało również udział w rywalizacji do innych ciał przedstawicielskich w samorządzie. Uzyskali następujące rezultaty¹³⁴:

Tabela 2. Wyniki wyborów do Rady Miejskiej i Sejmiku Województwa Dolnośląskiego

Lp.	Imię i nazwisko	Organ przedstawicielski	Liczba uzyskanych głosów	Poparcie	Uzyskanie mandatu
1.	Jacek Bondarewicz	Rada Miasta	115	1,42%	Nie
2.	Tymoteusz Myrda	Sejmik*	882	3,32%	Nie**
3.	Jarosław Rabczenko	Rada Miasta	734	11,59%	Tak
4.	Wacław Szetelnicki	Rada Miasta	1006	12,41%	Tak

* W wyborach do Sejmiku miasto Legnica wchodziła w skład okręgu nr 5, obejmującego dodatkowo powiaty: głogowski, jaworski, legnicki, lubiński, polkowicki i złotoryjski.

** Ostatecznie objął stanowisko po rezygnacji Roberta Raczyńskiego, który wprawdzie zdobył akces, ale z uwagi na równoległe zwycięstwo w wyborach na prezydenta Lubina, wybrał ten drugi urząd.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Nierozstrzygnięcie wyborów prezydenckich w Legnicy w pierwszej turze z jednej strony stymulowało zintensyfikowanie pracy sztabów wyborczych Tadeusza Krzakowskiego i Jarosława Rabczenki, z drugiej realnie wzmacniało pozycję przetargową PiS i trzeciego

¹³³ Uchwała Miejskiej Komisji Wyborczej w Legnicy z 17 listopada 2014 r. o przeprowadzeniu ponownego głosowania w wyborach Prezydenta Miasta Legnicy w dniu 30 listopada 2014 r.

¹³⁴ http://samorzad2014.pkw.gov.pl/359_Rady_gmin/0/0262 i http://samorzad2014.pkw.gov.pl/357_Sejmiki_województw/0/0262, dostęp: 27 lutego 2018 r.

w kolejności kandydata – Waclawa Szetelnickiego¹³⁵. Również wyniki wyborów do Rady Miejskiej zdawały się ułożyć na korzyść wymienionego, ponieważ nie dość, że uzyskał mandat, to jego ugrupowanie uzyskało łącznie 7768 głosów, co przełożyło się na osiem miejsc w 23-osobowym gremium¹³⁶. Mimo korzystnej pozycji wyjściowej do potencjalnych pertraktacji z byłymi rywalami Waclaw Szetelnicki nie zdecydował się na negocjacje i nie poparł żadnego z nich. Po tygodniowym milczeniu¹³⁷ zaapelował do swoich wyborców poprzez facebooka o głosowanie zgodnie z własnym sumieniem i przekonaniem.

Dwa tygodnie dzielące pierwszą od drugiej tury wyborów Jarosław Rabczenko i Tadeusz Krzakowski poświęcili na wyteżone działania marketingowe. Pierwszy z nich w otoczeniu znanych polityków¹³⁸ obiecywał m.in. przyspieszenie remontu dróg¹³⁹, budowę obwodnicy przebiegającej poza legnickimi osiedlami¹⁴⁰ i apelował do przeciwnika o udział w otwartej debacie z udziałem mieszkańców¹⁴¹. Drugi kontynuował strategię podkreślania własnych osiągnięć, czemu miała służyć m.in. specjalna gazetka wyborcza zatytułowana „Legnica zachwyca”. Zawierała kolorowe zdjęcia miasta, jego mieszkańców i przeprowadzonych inwestycji w ciągu ostatnich kilku lat oraz apel prezydenta o głosowanie na niego w drugiej turze wyborów. Ponadto aktywnie korzystał z facebooka, m.in. umieszczając na swoim profilu spot wyborczy z udziałem znanego reżysera Waldemara Krzystka, zachęcającego do poparcia włodarza Legnicy¹⁴². Trzy dni przed datą głosowania obaj kandydaci wzięli udział w debacie zorganizowanej w siedzibie Telewizji Polskiej we Wrocławiu¹⁴³.

Przeprowadzona 30 listopada druga tura wyborów na urząd prezydenta Legnicy dała następujące wyniki¹⁴⁴:

¹³⁵ *Popierają Rabczenkę i wdzięczą się do PiS*, <http://regionfan.pl/legnica-popieraja-rabczenke-i-wdziecza-sie-do-pis/>, dostęp: 27 lutego 2018 r.

¹³⁶ Protokół z wyborów do Rady Miejskiej Legnicy sporządzony dnia 18 listopada 2014 r. przez Miejską Komisję Wyborczą w Legnicy. Pozostałe ugrupowania posiadały następującą reprezentację: Platforma – 5, KWW Tadeusza Krzakowskiego – 4, PdL – 2 i SLD – 1. Przedstawiciel ostatniego ugrupowania dołączył po wyborach do klubu radnych PdL.

¹³⁷ *Zmowa milczenia w PiS. Czy kogoś poprą?*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,50178,Zmowa_milczenia_w_PiS_Czy_kogos_popra_.html, dostęp: 28 lutego 2018 r.

¹³⁸ Byli to np.: wicemarszałkowie Jerzy Tutaj i Jerzy Michalak oraz minister Grzegorz Schetyna; P. Kanikowski, *Marszałkowie uważają, że Rabczenko zrobi więcej*, <http://24legnica.pl/marszalkowie-uważaja-ze-rabczenko-zrobi-dla-legnicy-wiecej/>; *Minister stawia na Rabczenkę*, <http://regionfan.pl/legnica-minister-stawia-na-rabczenke/>, dostęp: 28 lutego 2018 r.

¹³⁹ *Rabczenko obiecuje: Jaworzynska do 2016 roku!*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,50199,Rabczenko_obiecuje_Jaworzynska_do_2016_roku_.html, dostęp: 28 lutego 2018 r.

¹⁴⁰ M. Bożek-Obrzut, *Rabczenko obiecuje obwodnicę poza Piekarami*, <http://legnica.naszemiasto.pl/artukul/rabczenko-obiecuje-obwodnice-pozza-piekarami,2537358,art,t,id,tm.html>, dostęp: 28 lutego 2018 r.

¹⁴¹ *Rabczenko rzuca wyzwanie Krzakowskiemu*, <http://regionfan.pl/legnica-rabczenko-rzuca-wyzwanie-krzakowskiemu/>, dostęp: 28 lutego 2018 r.

¹⁴² *Głomb zarzuca Krzystkowi, że się sprzedał Krzakowskiemu*, <http://24legnica.pl/globb-zarzuca-krzystkowi-ze-sie-sprzedal-prezydentowi/>, dostęp: 28 lutego 2018 r.

¹⁴³ Ł. Owsiany, *Krzakowski czy Rabczenko? Starcie kandydatów na prezydenta Legnicy w TVP*, <http://wroclaw.tvp.pl/17839511/krzakowski-czy-rabczenko-starcie-kandydatow-na-prezydenta-legnicy-w-tvp>, dostęp: 28 lutego 2018 r.

¹⁴⁴ Protokół wyników głosowania i wyników wyborów Prezydenta miasta Legnicy. Sporządzony dnia 30 listopada 2014 r. przez Miejską Komisję Wyborczą w Legnicy.

Tabela 3. Wyniki wyborów prezydenckich, II. tura

Lp.	Imię i nazwisko	Liczba uzyskanych głosów	Poparcie	Uzyskanie mandatu
1.	Tadeusz Krzakowski	14 394	57,60%	Tak
2.	Jarosław Rabczenko	10 597	42,40%	Nie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Spośród 80 158 osób uprawnionych do głosowania udział wzięło 25 357, co oznaczało frekwencję wyborczą na poziomie 31,63%, w porównaniu do poprzedniego głosowania zanotowano zmniejszenie liczby wyborców o 5542 osoby. Zwycięzcą został dotychczasowy prezydent Tadeusz Krzakowski¹⁴⁵.

Podsumowanie

Przystępując do rywalizacji wyborczej, starający się o reelekcję prezydent cieszył się stosunkowo dużą popularnością, udokumentowaną zwycięstwami w dwóch poprzednich elekcjach (w latach 2006 i 2010) już w pierwszej turze wyborów. Również i tym razem wśród legniczian i w jego sztabie wyborczym panowało początkowo przekonanie, że sytuacja będzie analogiczna. Tadeusz Krzakowski, stosujący strategię obrony i ekspozycji dotychczasowych osiągnięć, musiał się zmierzyć z kontrkandydatami młodszego pokolenia, symbolizującymi zmianę, otwarcie na nowości i nie obawiających się wprowadzenia modyfikacji w dotychczasowym stylu zarządzania miastem. Ich odważne i niekiedy rewolucyjne pomysły zmuszały dotychczasowego prezydenta do podejmowania polemiki z adwersarzami. Styl prowadzenia kampanii przez kontrkandydatów znacząco odbiegał od dotychczasowych rywalizacji wyborczych, wymagając również od sztabu Tadeusza Krzakowskiego dostosowania się do nowych reguł postępowania. Prym w zastosowaniu nowych technik i narzędzi w procesie kreowania wizerunku politycznego wiódł zwłaszcza Jarosław Rabczenko. To on po raz pierwszy w historii wyborów samorządowych w Legnicy zastosował niespotykane tu dotąd na masową skalę środki i metody, prowadząc swoją kampanię w „amerykańskim stylu” i zmuszając pozostałych konkurentów do podjęcia rywalizacji według nowych scenariuszy wyborczych¹⁴⁶. Należy jednocześnie wskazać, że zmodyfikowane reguły gry zostały z sukcesem zaadaptowane przez konkurentów, co w sposób znaczący podniosło stopień profesjonalizacji kampanii wyborczej w mieście. Ponadto po raz pierwszy w Legnicy w sposób istotny wykorzystywano potencjał mediów społecznościowych (zwłaszcza facebooka), które we wcześniejszych elekcjach stanowiły jedynie dodatek do tradycyjnych form kampanii.

Zwycięzcą wyborów ponownie został Tadeusz Krzakowski, którego zgodnie ze stanowiskiem M. Drzonka można by określić mianem „wiecznego (wielokadencyjnego)

¹⁴⁵ http://samorzad2014.pkw.gov.pl/361_Wybory_Burmistrza_-_II_tura/0/0262, odczyt 28 lutego 2018 r.

¹⁴⁶ Elementy kampanii negatywnej, które znalazły miejsce w działaniach podmiotu wspierającego Jarosława Rabczenkę w wyborczych zmaganiach (KWW Porozumienie dla Legnicy), nie znalazły naśladowictwa w kampaniach wyborczych pozostałych kandydatów.

prezydenta¹⁴⁷, choć sukces, po raz pierwszy od 12 lat, osiągnął nie w pierwszej, ale drugiej turze. Polityczne losy pozostałych kandydatów wyglądały następująco: Waław Szetelnicki został przewodniczącym Rady Miejskiej w Legnicy, Jarosław Rabceńko przewodniczył w niej Klubowi Radnych Platformy Obywatelskiej RP, Tymoteusz Myrda jako radny niezrzeszony zasiadał w Sejmiku Województwa Dolnośląskiego, a Jacek Bondarewicz wycofał się z aktywnej polityki.

Celem nadrzędnym niniejszego opracowania, co zasygnalizowano w pierwszej części studium, była charakterystyka wyborów prezydenckich w Legnicy w 2014 r. W związku z tym zwrócono szczególną uwagę na zaprezentowanie sylwetek wszystkich kandydatów biorących udział w rywalizacji, ich programów wyborczych i głównych tematów, wokół których koncentrowano się w ramach dyskursu wyborczego. Przedstawiono m.in. sposoby prowadzenia kampanii przez pretendentów do najważniejszego stanowiska władzy w mieście, w tym ich strategie, cele i środki zastosowane do osiągnięcia zamierzonych celów.

Na podstawie uzyskanych wyników przeprowadzonych badań potwierdzono słuszność postawionej uprzednio hipotezy, zgodnie z którą również na płaszczyźnie lokalnej (w niniejszym przykładzie – legnickiej) nastąpił wzrost profesjonalizacji prowadzonych kampanii wyborczych. Obowiązująca wcześniej praktyka wskazywała czasem na sytuacje, gdy „aktorzy polityczni przystępują do wyborczej gry nieprzygotowani, do ostatniej chwili przed rejestracją szukając kandydatów na swoje listy, kandydatów na prezydentów czy też prowadząc rozmowy o powołaniu koalicji wyborczych¹⁴⁸. Chociaż kolejne lata funkcjonowania lokalnej sceny politycznej po 1989 r. zaowocowały wyższym poziomem organizacji kampanii wyborczej, to jednocześnie wiele startujących w nich podmiotów prowadziło swoje działania w sposób mało profesjonalny¹⁴⁹. Przykładowo w 2010 r. wśród pretendentów do prezydentury w miastach Dolnego Śląska dominowały standardowe środki promocji, takie jak: ulotki, plakaty i spotkania bezpośrednie, przy relatywnie umiarkowanym wykorzystaniu Internetu (taka sytuacja miała miejsce np. w Legnicy)¹⁵⁰. Elekcja w 2014 r. zaowocowała wprowadzeniem nowoczesnych metod i technik marketingowych przez większość kandydatów. Spośród bogatego wachlarza zastosowanych elementów można wskazać m.in.: wdrożenie procedur segmentacji, pozycjonowania i targetingu¹⁵¹ oferty politycznej, tworzenie przez

¹⁴⁷ M. Drzonek, *Wielokadencyjność bez afiliacji partyjnej? Spostrzeżenia po reelekcjach „wiecznych prezydentów” w 2014 r.*, „Przegląd Politologiczny” 2016, nr 1. Termin stosowany w literaturze przedmiotu bywa interpretowany na dwa sposoby: 1. Charakteryzuje prezydenta wybieranego we wszystkich dotychczasowych wyborach bezpośrednich; 2. Oznacza osobę, która była wybierana w trakcie co najmniej trzech następujących po sobie elekcjach.

¹⁴⁸ M. Cichosz, *Kampania wyborcza w ośmiu miastach prezydenckich Dolnego Śląska* [w:] R. Alberski (red.), *Wybory samorządowe na Dolnym Śląsku w 2006 roku...*, s. 174.

¹⁴⁹ D. Skrzypiński, *Marketing w lokalnych kampaniach wyborczych: faktyczne czy deklarowane działania liderów* [w:] K. Churska-Nowak, S. Drobczyński (red.), *Profesjonalizacja i mediatyzacja kampanii politycznych w Polsce*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa, Poznań 2011, s. 65–90.

¹⁵⁰ M. Cichosz, D. Skrzypiński, *Kampania wyborcza w wyborach samorządowych w 2010 roku. Wybrane aspekty* [w:] D. Skrzypiński (red.), *Rywalizacja o prezydenturę...*, s. 243.

¹⁵¹ Najogólniej rozumianych jako: wyodrębniane wśród ogółu wyborców mniejszych zbiorowości – segmentów – na podstawie ich motywacji lub preferencji politycznych (zjawisko segmentacji); wybór tzw. grup docelowych, tj. potencjalnych klientów w ramach segmentów (zjawisko targetingu) i skierowanie do wybranych grup docelowych produktu (oferty politycznej) z uwzględnieniem gustów i preferencji odbiorców.

kandydatów komitetów poparcia składających się z osobistości szanowanych w lokalnym środowisku, wykorzystaniu wizerunku osób powszechnie znanych, a także udziału doradców kierujących całokształtem kampanii. Zastosowanie nowoczesnych technik i narzędzi przekonało polityków, że aby móc skutecznie rywalizować w wyborczej rywalizacji, nieodzowne jest dodatkowe korzystanie z możliwości, jakie niosą ze sobą nowe media, w tym przede wszystkim Internet. Potwierdzeniem tych słów były zachowania marketingowe trzech z pięciu kandydatów na urząd prezydenta Legnicy, którzy nie zaprzestali działań promocyjnych po zakończonych wyborach, ale sukcesywnie pojawiali się w legnickich mediach i permanentnie informowali otoczenie o własnej aktywności (również politycznej) poprzez media społecznościowe¹⁵².

Bibliografia

- Alberski R., Antoszewski A., Cichosz M., Ferens A., Lisicka H., Skrzypiński D., Solarz R., *Wybory samorządowe do rad gmin w 2002 roku w województwie dolnośląskim*, Wydawnictwo Prawo Ochrony Środowiska, Wrocław 2003.
- Alberski R., *Konsekwencje wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wybranych miastach Dolnego Śląsk*, [w:] D. Plecka, Z. Osmólska (red.), *Administracja publiczna. Wybory samorządowe 2014*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2015.
- Alberski R., Kozierska J., *Wszyscy ludzie prezydenta (Dutkiewiczza). Wybory do sejmiku województwa dolnośląskiego* [w:] R. Alberski, M. Cichosz, K. Kobielska (red.), *Gra o regiony: wybory do sejmików województw w 2010 r.*, Wydawnictwo Remar, Wrocław 2013.
- Alberski R., *Struktura rywalizacji w wyborach prezydenckich w 2010 roku* [w:] D. Skrzypiński (red.), *Rywalizacja o prezydenturę w miastach Dolnego Śląska*, Wydawnictwo Marina, Wrocław 2012.
- Bała P., *Problematyka prekampanii samorządowych na szczeblu gminy*, „Przegląd Sejmowy” 2015, nr 3 (128).
- Bensz M., *Kontrowersyjny polityk w Legnicy*, http://www.damitv.pl/wiadomosci/2746_kontrowersyjny-polityk-w-legnicy, dostęp: 23 lutego 2018 r.
- Bezpartyjni sięgają po Legnicę*, <http://regionfan.pl/legnica-bezpartyjni-siegaja-po-legnice/>, dostęp: 24 lutego 2018 r.
- Bożek-Obrzut M., *Rabczenko obiecuje obwodnicę poza Piekarami*, <http://legnica.naszemiasto.pl/arttykul/rabczenko-obiecuje-obwodnice-pozza-piekarami,2537358,art,t,id,tm.html>, dostęp: 28 lutego 2018 r.

¹⁵² Waclaw Szetelnicki, podsumowując kampanię wyborczą, zwrócił uwagę na zastosowanie w niej nowych mediów, przyznając, że dzięki facebookowi mógł „mieć kontakt z wyborcami niemal przez całą dobę, rozmawiając z zainteresowanymi do późnych godzin wieczornych”. Dodał ponadto, że „wcześniej nie mieliśmy takich możliwości. Myślę, że to bardzo pomocne narzędzie”. Oprócz niego aktywną komunikację polityczną już po zakończeniu wyborów prowadzili ponadto Tadeusz Krzakowski i Jarosław Rabczenko. *Idźcie do wyborów, nie marnujcie głosu!*, <http://regionfan.pl/legnica-pis-idzcie-do-wyborow-nie-marnujcie-glosu/>, dostęp: 27 lutego 2018 r.

- Bukowski Z., Kamosiński S., *Wybory samorządowe 2014* [w:] Z. Bukowski, S. Kamosiński (red.), *Samorząd terytorialny: wybory, partycypacja społeczna, gospodarka lokalna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2015.
- Cichosz M., *Kampania wyborcza w ośmiu miastach prezydenckich Dolnego Śląska* [w:] R. Alberski (red.), *Wybory samorządowe na Dolnym Śląsku w 2006 roku. Wzorce rywalizacji w lokalnych systemach politycznych*, Wydawnictwo „Profil”, Wrocław 2008.
- Cichosz M., Skrzypiński D., *Kampania wyborcza w wyborach samorządowych w 2010 roku. Wybrane aspekty* [w:] D. Skrzypiński (red.), *Rywalizacja o prezydenturę w miastach Dolnego Śląska*, Wydawnictwo Marina, Wrocław 2012.
- Czterech na jednego: Tadeusz Krzakowski walczy o czwartą kadencję, rywale o pierwszą*, „Tygodnik Regionalny Konkrety” 2014, nr 1.
- Debata kandydatów na prezydenta Legnicy*, <http://www.radiowroclaw.pl/articles/view/38699/> Debata-kandydatow-na-prezydenta-Legnicy, dostęp: 25 lutego 2018 r.
- Drzonek M., *Wielokadencynicyzmość bez afiliacji partyjnej? Spostrzeżenia po reelekcjach „wiecznych prezydentów” w 2014 r.*, „Przegląd Politologiczny” 2016, nr 1/2016.
- Ferens A., *Wyniki wyborów samorządowych w 2006 roku i ich konsekwencje dla lokalnych scen politycznych* [w:] R. Alberski (red.), *Wybory samorządowe na Dolnym Śląsku w 2006 roku. Wzorce rywalizacji w lokalnych systemach politycznych*, Wydawnictwo „Profil”, Wrocław 2008.
- Głomb zarzuca Krzystkowi, że się sprzedał Krzakowskiemu*, <http://24legnica.pl/globm-zarzuca-krzystkowi-ze-sie-sprzedal-prezydentowi/>, dostęp: 28 lutego 2018 r.
- Harlukowicz J., *Jak zarobić na Arlegu. Kontrowersyjne przetargi w agencji*, http://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/1,36743,16120046,Jak_zarobic_na_Arlegu_Kontrowersyjne_przetargi_w.html, dostęp: 27 lutego 2018 r.
- <http://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=130586&k=hlxzcb>, dostęp: 25 lutego 2018 r. – profil Wacława Szetelnickiego w internetowej bazie danych Ośrodka Przetwarzania Informacji – Państwowego Instytutu Badawczego.
- <http://okiemidealisty.blogspot.com/>, dostęp: 22 lutego 2018 r. – blog Jacka Bondarewicza.
- <http://rabczenko.pl/>, dostęp: 23 lutego 2018 r. – strona internetowa Jarosława Rabczenki.
- <http://rabczenko.pl/ozywiamy-legnickie-podworka-tatrzenska-2/>, dostęp: 23 lutego 2018 r. – strona internetowa Jarosława Rabczenki.
- http://samorząd2014.pkw.gov.pl/343_Kandydaci/0262/1, dostęp: 25 lutego 2018 r. – strona internetowa Państwowej Komisji Wyborczej, zawierająca zestawienie kandydatów w wyborach samorządowym w Legnicy w 2014 r.
- http://samorząd2014.pkw.gov.pl/357_Sejmiki_województw/0/0262, dostęp: 27 lutego 2018 r. – strona internetowa Państwowej Komisji Wyborczej zawierająca wyniki głosowania w wyborach do Sejmiku Województwa Dolnośląskiego w 2014 r.
- http://samorząd2014.pkw.gov.pl/359_Rady_gmin/0/0262, dostęp: 27 lutego 2018 r. – strona internetowa Państwowej Komisji Wyborczej zawierająca wyniki głosowania w wyborach do Rady Miasta w Legnicy w 2014 r.
- http://samorząd2014.pkw.gov.pl/361_Wybory_Burmistrza_-_II_tura/0/0262, dostęp: 28 lutego 2018 r. – strona internetowa Państwowej Komisji Wyborczej zawierająca wyniki głosowania w wyborach prezydenckich w Legnicy w 2014 r.

- <http://tadeuszkrzakowski.eu>, dostęp: 22 lutego 2018 r. – strona internetowa KWW Tadeusza Krzakowskiego.
- <http://um.bip.legnica.eu/uml/prezydent/raporty-prezydenta-mia>, dostęp: 21 lutego 2018 r. – strona Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Legnicy.
- <http://www.prezydent.legnica.eu/>, dostęp: 23 lutego 2018 r. – strona internetowa Prezydenta Legnicy.
- <http://www.pwsz.legnica.edu.pl/artukul-4056-pwsz-1>, dostęp: 25 lutego 2018 r. – strona internetowa Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy.
- <https://nk.pl/main?target=https%3A%2F%2Fnk.pl%2Fprofile%2F31153193>, dostęp: 28 lutego 2018 r. – profil Urzędu Miasta Legnicy w serwisie nk.pl
- <https://plus.google.com/116575594031295236874>, dostęp: 28 lutego 2018 r. – profil Urzędu Miasta Legnicy w serwisie plus.google.
- <https://twitter.com/bezpartyjniam>, dostęp: 22 lutego 2018 r. – profil KWW Bezpartyjni Samorządowcy w serwisie twitter.
- <https://web.facebook.com/bezpartyjniamorzadowcy/>, dostęp: 22 lutego 2018 r. – profil KWW Bezpartyjni Samorządowcy w serwisie facebook.
- <https://web.facebook.com/Jacek-Bondarewicz-1387668108195282/>, dostęp: 22 lutego 2018 r. – profil Jacka Bondarewicza w serwisie facebook.
- <https://web.facebook.com/jarekrabczenko>, dostęp: 24 lutego 2018 r. – profil Jarosława Rabczenki w serwisie facebook.
- <https://web.facebook.com/KNP.Legnica/>, dostęp: 22 lutego 2018 r. – profil legnickiego koła Kongresu Nowej Prawicy w serwisie facebook.
- https://web.facebook.com/MiastoLegnica?_rdc=1&_rdr, dostęp: 8 lutego 2018 r. – profil Urzędu Miasta Legnicy w serwisie facebook.
- <https://web.facebook.com/okiem.idealisty>, dostęp: 22 lutego 2018 r. – profil Jacka Bondarewicza w serwisie facebook.
- <https://web.facebook.com/profile.php?id=100004920078201>, dostęp: 27 lutego 2018 r. – profil Wacława Szetelnickiego w serwisie facebook.
- <https://web.facebook.com/rabczenko>, dostęp: 24 lutego 2018 r. – profil Jarosława Rabczenki w serwisie facebook.
- <https://web.facebook.com/Tadeusz-Krzakowski-114026625315136/>, dostęp: 28 lutego 2018 r. – profil Tadeusza Krzakowskiego w serwisie facebook.
- https://www.instagram.com/miasto_legnica/, dostęp: 28 lutego 2018 r. – profil Urzędu Miasta Legnicy w serwisie instagram.
- <https://www.youtube.com/channel/UCIuQVJHxMVmXCgKd81MJyRw>, dostęp: 23 lutego 2018 r. – kanał Jarosława Rabczenki w serwisie youtube.
- <https://www.youtube.com/channel/UCPj0XPwMkbwjMn9YbUIIBHA>, dostęp: 22 lutego 2018 r. – kanał legnickiego koła Kongresu Nowej Prawicy w serwisie youtube.
- https://www.youtube.com/channel/UCYdel0Yd32NUJcr_SkH1L9w, dostęp: 28 lutego 2018 r. – profil Urzędu Miasta Legnicy w serwisie youtube.
- <https://www.youtube.com/user/bezpartyjniYT/featured>, dostęp: 23 lutego 2018 r. – kanał KWW Bezpartyjni Samorządowcy w serwisie youtube.

- <https://www.youtube.com/user/TadeuszKrzakowski>, dostęp: 24 lutego 2018 r. – kanał Tadeusza Krzakowskiego w serwisie youtube.
- Idźcie do wyborów, nie marnujcie głosu!*, <http://regionfan.pl/legnica-pis-idzcie-do-wyborow-nie-marnujcie-glosu/>, dostęp: 27 lutego 2018 r.
- Iłciów A., *Platforma Obywatelska w Legnicy w latach 2001 – 2015*, „Acta Politica Polonica” 2016, nr 4.
- Iłciów A., *Prezydent Legnicy. Kampania wyborcza w roku 2014*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2016, nr 4.
- Jacek Głomb ma już drużynę na jesienne wybory*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,48748,Jacek_Glomb_ma_juz_druzyne_na_jesienne_wybory.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.
- Jak zdobywać pieniądze*, <http://regionfan.pl/legnica-wiemy-jak-zdobyc-pieniadze/>, dostęp: 24 lutego 2018 r.
- Jeśli będzie reelekcja, to...*, <http://regionfan.pl/legnica-jesli-bedzie-reelekcja-to/>, dostęp: 23 lutego 2018 r.
- Kallas M., *Jarosław Rabczenko na prezydenta*, <http://www.damity.pl/wiadomosci/3603.jaroslaw-rabczenko-na-prezydanta>, dostęp: 25 lutego 2018 r.
- Kampania wyborcza przy akompaniamencie orkiestry*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49626,Kampania_wyborcza_przy_akompaniamencie_orkiestry.html, dostęp: 26 lutego 2018 r.
- Kandydat Rabczenko za Legnicką Kartą Rodziny*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49586,Kandydat_Rabczenko_za_Legnicka_Karta_Rodziny.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.
- Kanikowski P., *Marszałkowie uważają, że Rabczenko zrobi więcej*, <http://24legnica.pl/marszalkowie-uwazaja-ze-rabczenko-zrobi-dla-legnicy-wiecej/>, dostęp: 28 lutego 2018 r.
- Kanikowski P., *Myrda – lubiński desant na Legnicę w imię 0,5 mln ludzi*, <http://24legnica.pl/myrda-lubinski-desant-na-legnice-w-imie-05-mln-ludzi/>, dostęp: 27 lutego 2018 r.
- Kanikowski P., *Nowe drogi, aquapark, etc. Plany Legnicy na l. 2015-2020*, <http://24legnica.pl/nowe-drogi-aquaparketc-plany-legnicy-na-lata-2015-2020/>, dostęp: 25 lutego 2018 r.
- Kanikowski P., *PO ułożyło listy. Rabczenko zaakceptowany*, <http://24legnica.pl/po-ulozyl-listy-rabczenko-zaakceptowany/>, dostęp: 23 lutego 2018 r.
- Kanikowski P., *Porozumienie dla Legnicy złożyło odwołanie*, <http://24legnica.pl/porozumienie-dla-legnicy-zlozylo-odwolanie/>, dostęp: 16 czerwca 2018 r.
- Kanikowski P., *Proces o żarty. Prezydent pozwał konkurencyjny komitet.*, <http://24legnica.pl/komitet-prezydenta-pozwal-porozumienie-dla-legnicy-o-zarty/>, dostęp: 16 czerwca 2018 r.
- Kanikowski P., *Rabczenko zamarzył się aquapark dla Legnicy*, <http://24legnica.pl/rabczenko-zamarzyl-sie-aquapark-dla-legnicy>, dostęp: 26 lutego 2018 r.
- Kanikowski P., *Tymoteusz Myrda: Partie zawłaszczają samorządy* <http://24legnica.pl/tymoteusz-myrda-partie-zawlaszczaja-samorzady/>, dostęp: 25 lutego 2018 r.
- Kanikowski P., *Wacław Szetelnicki czyli... Rabczenko bis i PiS?*, <http://24legnica.pl/waclaw-szetelnicki-czyli-rabczenko-bis-i-pis/>, dostęp: 26 lutego 2018 r.
- Kanikowski P., *Wacław Szetelnicki, a nie Witold Lech Idczak*, <http://24legnica.pl/waclaw-szetelnicki-a-nie-witold-lech-idczak/>, dostęp: 23 lutego 2018 r.

- Kanikowski P., *Zażalenie Porozumienia tylko częściowo uwzględnione*, <http://24legnica.pl/zazalenie-porozumienia-czesciowo-uwzlednione/>, dostęp: 16 czerwca 2018 r.
- Kolczyński M., *Strategie komunikowania politycznego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2008.
- Kongres Nowej Prawicy chce niższych podatków*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49571,Kongres_Nowej_Prawicy_chce_nizszych_podatkow.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.
- Kongres Nowej Prawicy ma kandydata na prezydenta*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,48990,Kongres_Nowej_Prawicy_ma_kandydata_na_prezydenta.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.
- Konwencja KNP z Korwin-Mikkem w roli głównej*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49814,Konwencja_KNP_z_Korwin_Mikkem_w_rolu_glownej.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.
- Kowalik J., *Demokracja lokalna a idea ograniczenia liczby kadencji wójtów (burmistrzów, prezydentów miast)*, „Political Preferences” 2015, No. 10/2015.
- Kozierska J., *Wyniki wyborów samorządowych w 2010 roku* [w:] D. Skrzypiński (red.), *Rywalizacja o prezydenturę w miastach Dolnego Śląska*, Wydawnictwo Marina, Wrocław 2012.
- Krzakowski ruszył z kampanią wyborczą, „Gazeta Legnicka” 2014, nr 21.
- Krzyżanowski P., *Prezydencka debata w redakcji Panoramy*, <http://legnica.naszemiasto.pl/artukul/prezydencka-debata-w-redakcji-panoramy-zdjecia,2474645,gal,t,id,tm.html>, dostęp: 25 lutego 2018 r.
- Kto popiera Rabczenkę? Szef MSZ, artyści, harcerze...*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49108,Kto_popiera_Rabczenke_Szef_MSZ_artysci_harcerze_.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.
- Kubel zimnej wody na głowę Jarosława Rabczenki*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,48542,Kubel_zimnej_wody_na_glowe_Jaroslaw_a_Rabczenki.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.
- Mazur M., *Amerikanizacja polskich kampanii wyborczych?* [w:] S. Drobczyński, K. Churska-Nowak (red.), *Profesjonalizacja i mediatyzacja kampanii politycznych w Polsce*, Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa, Poznań 2011.
- Minister stawia na Rabczenkę*, <http://regionfan.pl/legnica-minister-stawia-na-rabczenke/>, dostęp: 28 lutego 2018 r.
- Mocne wsparcie z Brukseli dla kandydata PiS*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49476,Wsparcie_z_Brukseli_dla_kandydata_PiS.html, dostęp: 26 lutego 2018 r.
- Musimy porozmawiać: Debata prezydencka – Legnica – 06.11.2014*, <http://wroclaw.tvp.pl/17553610/debata-prezydencka-legnica-06112014>, dostęp: 25 lutego 2018 r.
- Na konwencji SLD Krzakowski mówi STOP spółdzielniom*, <http://regionfan.pl/legnica-na-konwencji-sld-krzakowski-mowi-stop-spoldzielniom/>, dostęp: 22 lutego 2018 r.
- Nie inwestujemy w fajerwerki*, „24 Tygodnik Legnica-Lubin” 2014, nr 17.
- Obwieszczenie Miejskiej Komisji Wyborczej w Legnicy z dnia 23 października 2014 r. o zarejestrowanych kandydatach na Prezydenta Miasta Legnicy w wyborach do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast zarządzonych na dzień 16 listopada 2014 r.

- Obwieszczenie Wojewódzkiej Komisji Wyborczej we Wrocławiu z dnia 21 października 2014 r. o zarejestrowanych listach kandydatów na radnych w wyborach do Sejmiku Województwa Dolnośląskiego zarządzonych na dzień 16 listopada 2014 r.
- Owoce zamiast kielbasy wyborczej*, <http://regionfan.pl/legnica-owoce-zamiast-kielbasy-wyborczej/>, dostęp: 24 lutego 2018 r.
- Owsiany Ł., *Krzakowski czy Rabczenko? Starcie kandydatów na prezydenta Legnicy w TVP*, <http://wroclaw.tvp.pl/17839511/krzakowski-czy-rabczenko-starcie-kandydatow-na-prezydenta-legnicy-w-tvp>, dostęp: 28 lutego 2018 r.
- Peszyński W., *Amerykanizacja polskich kampanii parlamentarnych 2001–2007*, „Dialogi Polityczne. Filozofia, Społeczeństwo, Prawo” 2009, nr 11.
- PiS odkrył karty. Znamy listy do rady miejskiej*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49287,PiS_odkryl_karty_Znamy_listy_do_rady_miejskiej.html, dostęp: 27 lutego 2018 r.
- PiS: Trzeba głosować, a nie głosy marnować!*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,50007,PiS_Trzeba_glosowac_a_nie_glosy_marnowac_.html, dostęp: 27 lutego 2018 r.
- Platforma „namaściła” Jarosława Rabczenkę*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,47238,Platforma_namascila_Jaroslawa_Rabczenke.html, dostęp: 24 lutego 2018 r.
- Pomysł Szetelnickiego na gmach po „spożywcaku”*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49937,Pomysl_Szetelnickiego_na_gmach_po_spozywcaku_.html, dostęp: 26 lutego 2018 r.
- Popierają Rabczenkę i wdzięczą się do PiS*, <http://regionfan.pl/legnica-popieraja-rabczenke-i-wdziecza-sie-do-pis/>, dostęp: 27 lutego 2018 r.
- Prezydencki komitet zwarty i gotowy do wyborów*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49319,Prezydencki_komitet_zwarty_i_gotowy_do_wyborow.html, dostęp: 22 lutego 2018 r.
- Protokół wyników głosowania i wyników wyborów Prezydenta miasta Legnicy. Sporządzony dnia 17 listopada 2014 r. przez Miejską Komisję Wyborczą w Legnicy.
- Protokół wyników głosowania i wyników wyborów Prezydenta miasta Legnicy. Sporządzony dnia 30 listopada 2014 r. przez Miejską Komisję Wyborczą w Legnicy.
- Protokół z wyborów do Rady Miejskiej Legnicy sporządzony dnia 18 listopada 2014 r. przez Miejską Komisję Wyborczą w Legnicy.
- Rabczenko apelował przy dworcu: Nie wyjeżdżajcie!*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49966,Rabczenko_apelowal_przy_dworcu_Nie_wyjezdzajcie_.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.
- Rabczenko chce zostać prezydentem Legnicy*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,47450,Rabczenko_chce_zostac_prezydentem_Legnicy.html,
- Rabczenko ma pomysł na zrujnowane kamienice*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,48514,Rabczenko_ma_pomysl_na_zrujnowane_kamienice.html, dostęp: 24 lutego 2018 r.
- Rabczenko na ściernisku. „Gdzie są inwestorzy?”* http://fakty.lca.pl/legnica,news,48258,Rabczenko_na_sciernisku_Gdzie_sa_inwestorzy_.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.
- Rabczenko obiecuje: Jaworzyńska do 2016 roku!*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,50199,Rabczenko_obiecuje_Jaworzynska_do_2016_roku_.html, dostęp: 28 lutego 2018 r.
- Rabczenko rzuca wyzwanie Krzakowskiemu*, <http://regionfan.pl/legnica-rabczenko-rzuca-wyzwanie-krzakowskiemu/>, dostęp: 28 lutego 2018 r.
- Rabczenko: Miasto musi pamiętać o seniorach*, http://publicystyka.lca.pl/legnica,news,49056,Rabczenko_Miasto_musi_pamietac_o_seniorach.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.

- Rabczenko: w szkołach jest za mało angielskiego, http://fakty.lca.pl/legnica,news,48760,Rabczenko_W_szkolach_jest_za_malo_angielskiego.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.
- Robert Raczyński chce rządzić również Legnicą? http://fakty.lca.pl/legnica,news,49263,Raczynski_chce_rzadzic_rowniez_Legnica_.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 sierpnia 2014 r. W sprawie zarządzenia wyborów do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m. st. Warszawy oraz wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, Dziennik Ustaw z 2014 r., poz. 1134.
- Różański M., *Tadeusz Krzakowski pod ostrzałem na ringu wyborczym Radia Zet!*, „Polska Gazeta Wroclawska” 2014, nr 257.
- Różański M., *To połączenie może zmienić oblicze nie tylko miasta, ale całego zagłębia miedzi !: Tymoteusz Myrda chce rządzić Legnicą i ma już pomysły na miasto*, „Panorama Legnicka” 2014, nr 41.
- Seifert P., *Kandydat PiS zwolni zastępców prezydenta Legnicy*, <http://www.damitv.pl/wiadomosci/2997,kandydat-pis-zwolni-zastepcow-prezydenta-legnicy>, dostęp: 26 lutego 2018 r.
- Seifert P., *w otwarte karty z kandydatem PiS na prezydenta Legnicy*, <http://www.damitv.pl/wiadomosci/2935,w-otwarte-karty-z-kandydatem-pis-na-prezydenta-leg>, dostęp: 26 lutego 2018 r.
- Skrzypiński D., *Marketing w lokalnych kampaniach wyborczych: faktyczne czy deklarowane działania liderów* [w:] K. Churska-Nowak, S. Drobczyński (red.), *Profesjonalizacja i mediatyzacja kampanii politycznych w Polsce*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa, Poznań 2011.
- Strategia przyjęta. Przed głosowaniem zaiskrzyło*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49704,Strategia_przyjeta_Przed_glosowaniem_zaiskrzylo.html, dostęp: 25 lutego 2018 r.
- Szczepański A., *Aktywność społeczno-polityczna mniejszości niemieckiej na Śląsku Opolskim po 1989 roku*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2013.
- Szczepański A., *Komitet Wyborczy Wyborców Mniejszość Niemiecka w wyborach samorządowych w 2014 r.* [w:] A. Kasińska-Metryka, R. Wiszniowski, M Molendowska. (red.), *Od marketingu samorządowego do prezydenckiego...*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kielce 2015.
- Szef kibiców Miedzi oblał wodą prezydenta!*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,48548,Szef_kibicow_Miedzi_oblal_woda_prezydenta.html, dostęp: 23 lutego 2018 r.
- Szetelnicki kandydatem PiS. Już oficjalnie*, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49284,Szetelnicki_kandydatem_PiS_Juz_oficjalnie.html, dostęp: 15 lutego 2018 r.
- Szynobusem do LSSE*, <http://regionfan.pl/legnica-szynobusem-do-pracy-w-lsse/>, dostęp: 26 lutego 2018 r.
- Uchwała Miejskiej Komisji Wyborczej w Legnicy z 17 listopada 2014 r. o przeprowadzeniu ponownego głosowania w wyborach Prezydenta Miasta Legnicy w dniu 30 listopada 2014 r.
- Ustawa z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta, Dz.U. 2002 nr 113 poz. 984 z późn. zm.

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy, Dz.U. 2011 nr 21 poz. 112 z późn. zm.
Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. 1990 nr 16 poz. 95 z późn. zm.

Wacław Szetelnicki kandydatem PiS na prezydenta, <http://regionfan.pl/legnica-waclaw-szetelnicki-kandydatem-pis-na-prezydenta/>, dostęp: 25 lutego 2018 r.

Wacław Szetelnicki: Nie jestem Harrym Potterem, http://fakty.lca.pl/legnica,news,49345,Waclaw_Szetelnicki_Nie_jestem_Harrym_Potterem.html, dostęp: 26 lutego 2018 r.

www.bezpartyjniamorzadowcy.pl, dostęp: 22 lutego 2018 r. – strona internetowa KWW Bezpartyjni Samorządowcy.

Z konferencji prasowej prezydenta Legnicy: miejscowe plany aktywizujące gospodarkę, strategię rozwoju, więcej pieniędzy na inwestycje, <http://24legnica.pl/z-konferencji-prasowej-prezydenta-legnicy-miejscowe-plany-aktywizujace-gospodarke-strategia-rozwoju-wiecej-pieniedzy-na-inwestycje/>, dostęp: 23 lutego 2018 r.

Zmowa milczenia w PiS. Czy kogoś popra?, http://fakty.lca.pl/legnica,news,50178,Zmowa_milczenia_w_PiS_Czy_kogos_popra_.html, dostęp: 28 lutego 2018 r.

Znana posłanka poparła swoich, <http://regionfan.pl/legnica-znana-poslanka-poparla-swoich/>, dostęp: 27 lutego 2018 r.

SUMMARY

Andrzej Szczepański

Mayor elections in Legnica in the year 2014

The focus of this article is on the local elections in Legnica in 2014 shown in the context of direct voting for the mayor. It presents the candidates for the office, their committees and programs, as well as analysing the strategies adopted by them. The article describes the process of progressive professionalization of election campaigns in recent years, which manifests itself in the use of modern tools and marketing techniques by most candidates. The voting results are presented and their potential determinants are discussed.

Key words: Legnica, local elections, mayor, city council, election campaign, marketing strategy, 'pre-campaign', new media, 'Americanization' of campaigns.

Data wpływu artykułu: 19.04.2018 r.

Data akceptacji artykułu: 12.07.2018 r.